

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ತಿಲಿ ಕನ್ನಡ

ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ

ಭಾಗ-2

ಏಳನೆಯ ತರಗತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಂಘ (ರಿ.)

೬ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೦೩

ಪರಿವಿಡಿ

ಸಂಖ್ಯೆ	ಪಾಠಗಳು	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
ಭಾಗ - ೧. ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತಾ ಪಾಠಗಳು		
೩	ಕಥೆ ಓದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ	೦೧
ಭಾಗ - ೨. ಗದ್ಯ / ಪದ್ಯ ಪಾಠಗಳು		
೯	ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ (ಗದ್ಯ) - ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯ	೦೨ - ೦೯
೧೦	ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ (ಗದ್ಯ) - ಸಂಪಾದಿತ	೧೦ - ೧೬
೧೧	ಈ ನೆಲ ಈ ಜಲ (ಪದ್ಯ) - ಎಚ್. ಡುಂಡಿರಾಜ್	೧೭ - ೨೧
೧೨	ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುತ್ತು (ಗದ್ಯ) - ಸಂಪಾದಿತ	೨೨ - ೩೦
೧೩	ಅಂತಿಮ ವಿದಾಯ (ಗದ್ಯ) - ಗಿರೀಶ್ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ	೩೧ - ೩೬
೧೪	ಜಾಣ ಆಮೆ (ಪದ್ಯ) - ಭಾಸ್ಕರ ನೆಲ್ಯಾಡಿ	೩೭ - ೪೦
೧೫	ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಳ (ಗದ್ಯ) - ಸಂಪಾದಿತ	೪೧ - ೪೬
೧೬	ಬಂಡೆದ್ದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ (ಗದ್ಯ) - ನಿಂಗು ಸೊಲಗಿ	೪೭ - ೫೪
೧೭	ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು (ಪದ್ಯ) - ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ	೫೫ - ೫೯
ಭಾಗ - ೩. ಪೂರಕ ಓದು		
೩	ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೊಂದು ಗುಡಿ (ಗದ್ಯ) - ಚಿದ್ರೆ ಶಂಕರಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ	೬೦ - ೬೦
೪	ಕನಸಿನಲ್ಲಿ (ಪದ್ಯ) - ವಿ.ಜಿ. ಭಟ್ಟ	೬೧

ಇರುವೆ ಮತ್ತು ಮಿಡತೆ

ವಸಂತ ಋತು ಎಲ್ಲೆಡೆ. ಮರಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚಿಗುರು ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹೂವುಗಳು ಅರಳಿವೆ. ವನಗಳಲ್ಲಿನ ಸೊಬಗು ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಿದೆ. ಮಿಡತೆಯೊಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಇರುವೆಯೊಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಮಿಡತೆ ವನವ ಸುತ್ತಿ ಬರಲು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆಯಿತು. ನಾನು ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬರಲು ನನಗೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇರುವೆ ಹೇಳಿತು. ಇರುವೆಯ ಮಾತಿಗೆ ನಕ್ಕು ಮಿಡತೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು.

ಮಳೆಗಾಲದ ಒಂದು ದಿನ ಮಿಡತೆಗೆ ಆಹಾರ ಸಿಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಹಸಿವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಇರುವೆಯ ಬಳಿ ಕೇಳಿತು, “ಗೆಳೆಯಾ ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಹಾರ ಕೊಡುವೆಯಾ” ಎಂದು. “ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಆಗ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ನಿನಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ” ಎಂದಿತು ಇರುವೆ. ಇರುವೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಮಿಡತೆಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು. “ಗೆಳೆಯಾ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಪಾಠ ಕಲಿತಿರುವೆ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿತು. ಮಿಡತೆಯಲ್ಲಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಇರುವೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ತನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಿಡತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿ ತಿಂದಿತು.

ಅ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ, ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ವಸಂತ ಋತು ಕಣ್ಮನಗಳಿಗೆ ಸೊಬಗನ್ನು ತರುತ್ತಿತ್ತು ಏಕೆ?
೨. ವಸಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಡತೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು?
೩. ವಸಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವೆ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿತ್ತು?
೪. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಡತೆಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಉಂಟಾಯಿತು?
೫. ಇರುವೆ ಮಿಡತೆಗೆ ಏನೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿತು?
೬. ಮಿಡತೆ ಮತ್ತು ಇರುವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಿರಿ? ಏಕೆ?

* * * * *

ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ (ಗದ್ಯ)

- ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ : ಕತೆಗಳೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ನೀವು ಹಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಅದೇ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೊಂದು ರೀತಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾರ್ಯವೂ ಹೌದು. ಅಂತಹ ಹಲವು ಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮರುಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ನೀವು ಕಿಂದಲಿ ಜೋಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅದೇ ಕತೆ ಇಲ್ಲ ಹೊಸ ಮೆರುಗನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅದರ ವಿಶೇಷವೇನು? ನೀವೇ ಓದಿರಿ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಲಿಯೂರು ಎಂಬ ಊರು ಇತ್ತು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟವು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಮೊಸರುಗಳನ್ನು ನೆಲುವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೂ ಇಲಿಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದು, ಅವನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುವುವು. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆ ಒಂದು ತುತ್ತನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದು ತುತ್ತಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಲು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಲ್ಯ ಬಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಡಿಗೆಯವನು ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಇಲಿಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಅರೆವಾಸಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಳು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನೆಯವರು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಅದರೊಳಗಿನ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚದರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಯವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ, ಜರಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಉಳಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಮಾಡಿದವು.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವರ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಕೂಡಾ ಇಲಿಗಳು ಹರಿತವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಲಿಗಳು ಮಾಡಿನ ಗಳಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಾಡುಗಳು ಈಗಲೇ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಜೋಲುುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಕದಗಳನ್ನು ಕೊರೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಹಲಗೆಗಳು ಬಲೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಊರಿನವರು ಬೋನುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿದರು. ಆ ಬೋನುಗಳ ಬಿಲ್ಲಿನ ಸರಿಗಳನ್ನು ಇಲಿಗಳು ಕಡಿದುಬಿಟ್ಟವು. ಬೆಕ್ಕು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಸಾಕಿದರು. ಆದರೆ ಇಲಿಗಳು ಬೆಕ್ಕುನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರು.

ಕಡೆಗೆ ಒಂದುದಿನ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಆ ಊರ ಗೌಡನ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿದರು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಅವಾಂತರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವವರಿಗೆ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯ ಚಿನ್ನದ ಕಡಗವನ್ನು ಇನಾಮು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಗೌಡನು ಹೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಆದೀತೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜೋಗಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವವನಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಮನೆಮಾರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ತಿರುಪೆ ಎತ್ತುವನು; ಒಂದು ಮರದ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸಿ ಊಟ ಮಾಡುವನು. ರಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆ ಮರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವನು.

ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಉಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹುಲಿಯ ತೊಗಲನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿರಿನ ಒಂದು ಕೊಳಲು ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಅವನು ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗುವನು. ಅದರ ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಡದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕೊಳಲ ಜೋಗಿಯು ಗೌಡನ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದವರನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾನು ಈ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ಮೊದಲು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಳಲನ್ನು ಬಾರಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ಯಾರೂ ಆ ರಾಗವನ್ನು ಅದುವರೆಗೆ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಇಲಿಗಳು ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಐವತ್ತು, ನೂರು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ ಹೀಗೆ ಸಾಲುಕಟ್ಟಿ ಅವನ ಸುತ್ತ ಬಂದು ಸೇರಿದವು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡತೊಡಗಿದವು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಗೌಡನ ಅಂಗಳದಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಇಳಿದನು. ಅವನ ಕೊಳಲಿನ ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆರೆಮನೆಯ ಇಲಿಗಳೂ ಬಂದು ಸೇರಿದವು. ಹೀಗೆ ಬೀದಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಇಲಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೀದಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದವು. ಮನೆ ಮಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಗೋಡೆ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ, ಜಗಲಿಯ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಲಾದ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ,

ಹಳೆ ಮರಗಳ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಇಲಿಯಾದರೂ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ತುಂಬಾ ಇಲಿಗಳು ಇದ್ದು ಸೂಜಿಮೊನೆಗೆ ಕೂಡಾ ಸ್ಥಳ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ಜೋಗಿ ಕೊಳಲನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಊರಿನ ಹೊರಗೆ ಹೋದನು. ಊರ ಜನರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಇಲಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು. ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗಲೂ ಆ ಇಲಿಗಳ ಗುಂಪು ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂತು. ಕೊಳಲನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಅವನು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದನು. ಕೊಳಲಿನ ಸ್ವರದಿಂದ ಮಂಕಾದ ಇಲಿಗಳು ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದವು. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆಳೆದ ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಈಸಲಿಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತುಹೋದವು.

ಕೊಳಲ ಜೋಗಿಯು ಹಳ್ಳದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಊರಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಊರ ಜನರು, ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು ಸಮೇತ ಜೋಗಿಯ ಈ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಲು ಕೂಡಿದ್ದರು. ಗೌಡನು ಅಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಜೋಗಿಯು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, “ಒಡೆಯಾ! ನನ್ನ ಕೆಲಸ ತೀರಿತು. ನನ್ನ ಇನಾಮು ಕೊಡೋಣಾಗಲಿ” ಎಂದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದನು.

ಜೋಗಿಯ ವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿದ ಗೌಡನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆಯ ಇನಾಮನ್ನು ಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಜೋಗಿಗೆ ಬೆದರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ “ಎಲೋ, ತಿರುಕ ಜೋಗಿ! ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ ಕಡಗ ಕೊಟ್ಟರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕದ್ದುಬಿಟ್ಟಾರು. ನಿನಗೆ ಯಾಕೆ ಅದರ ಗಲಾಟೆ? ನಿನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಒಂದು ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಲದೆ? ಹೋಗು, ಸುಮ್ಮನೆ ಕಡಗದ ಆಸೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ, ಮನೆಯವರ ಊಟ ಆದೊಡನೆ ನಿನಗೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನ ಇಕ್ಕಬಹುದು” ಎಂದನು. ಆಗ ಹಳ್ಳಿ ಗೌಡನು ಆ ಊರಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕು “ಸೈ, ಸೈ, ತಿರುಕನಿಗೆ ಅಷ್ಟೆ ಸಾಕು” ಎಂದರು.

ಕೊಳಲ ಜೋಗಿಗೆ ತುಂಬಾ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. “ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೋಗಿ ಕೊಳಲನ್ನು ಪುನಃ ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟನು. ಈಗ ಕೊಳಲಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಸ್ವರವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಜೋಗಿಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಜನರು ತಟಸ್ಥರಾದರು. ಕಡೆಗೆ ಕೊಳಲಿನ ಸ್ವರವು ಹೇಗೆ ಜೋರಾಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಮೊದಲು ಊರ ಗೌಡನು, ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಜನರು ತಾಳಹಾಕಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು.

ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಯಿಂದ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತ ಸಂತೆಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೆಲವರು ಹಾಡಲಿಕ್ಕೂ ತೊಡಗಿದರು. ಸಂತೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗದ್ದಲವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಗಂಟಲು ಆರಿತು; ಕಾಲುಗಳು ದಣಿದವು; ಮೈ ಮೇಲಿಂದ ಬೆವರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ ಕೊಳಲು ಬಾರಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಹಾಡುವುದನ್ನೂ ಕುಣಿಯುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಮಕ್ಕಳು ಕಾಲು ಸೋತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಗಳಿಂದ ತಾಳ ಹಾಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಊರಿನ ಮುಖಂಡರು “ನಿನ್ನ ಕೊಳಲು ಸಾಕುಮಾಡೋ, ಮಹಾರಾಯಾ! ಇನ್ನು ತಾಳ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಗಳಿಗೆ ಗುಳ್ಳೆ ಎದ್ದಿತು, ಕಾಲುಗಳು ಸೋತು ಹೋದವು” ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು.

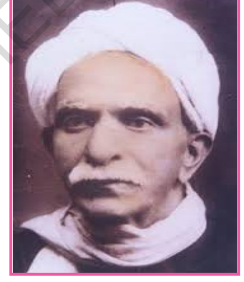
ಊರ ಗೌಡನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯಿತ್ತು. ಅವನು ಇನ್ನು ಕುಣಿಯಲಾರದೆ ಕಡೆಗೆ ಧೂಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ “ಮಹಾರಾಯಾ! ನಿನ್ನ ಕಡಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನ ಕೊಳಲು ಬಾರಿಸುವುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನಿಲ್ಲಿಸು” ಎಂದನು. ಕೊಳಲ ಜೋಗಿಗೆ ಇವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕೊಳಲು ಬಾರಿಸುವುದನ್ನು ಅವನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಣಿವಾರಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೊಳಲ ಜೋಗಿಗೆ ಇನಾಮು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ವಂತಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಜೋಗಿಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಸುನಕ್ಕು,

“ತಿರುಕನಾದ ನನಗೆ ಈ ಹಣವೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಹಾಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಸಿರಿ. ನನಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಈ ರೀತಿಯ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ಆಡಿ ತಪ್ಪಬೇಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಊರಿಗೆ ಇಲಿಯೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೋಗಿ ಕೊಳಲೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

* * * * *

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಪಂಚೆ ಮಂಗೇಶರಾಯ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಟವಾಳದಲ್ಲಿ ೧೮೭೪ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ‘ಪಂಜ’ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪೂರ್ವಜರ ವಾಸಸ್ಥಳ. ಇವರು ಕನ್ನಡದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಶಾಲಾ ತನಿಖಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇವರು ‘ಪಂಚ ಕಜ್ಜಾಯ’, ‘ಹುತ್ತರಿ ಹಾಡು’, ‘ತೆಂಕಣಗಾಳಿಯಾಟ’, ‘ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಥಾವಳಿ’, ‘ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯ್ಯ’, ‘ಅಜ್ಜಿ ಸಾಕಿದ ಮಗ’ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ‘ಕವಿಶಿಷ್ಯ’ ಎನ್ನುವ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ೧೯೩೭ ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು.

ಅಭ್ಯಾಸ

1. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅರಿವೆ - ಬಟ್ಟೆ; ವಸ್ತ್ರ.

ಅವಾಂತರ - ಗಡಿಬಿಡಿ

ಇನಾಮು - ಬಹುಮಾನ

ಕಡಗ - ಕೈಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಳೆ.

ಚಾವಡಿ - ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ.

ಜೋಗಿ - ಯೋಗಿ; ತಪಸ್ವಿ; ಬೈರಾಗಿ.

ತಿರುಕ - ಭಿಕ್ಷುಕ

ಅರೆವಾಸಿ - ಅರ್ಧದಷ್ಟು

ಆಳು - ಸೇವಕ

ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ - ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸದೆ ನೋಡುವುದು.

ಕಾಟ - ತೊಂದರೆ

ಜಗಲಿ - ಕಟ್ಟೆ; ವೇದಿಕೆ.

ತಟಸ್ಥ - ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.

ತಿರುಪೆ - ಭಿಕ್ಷೆ; ಯಾಚನೆ.

ತೊಗಲು - ಚರ್ಮ

ನೆಲುವು - ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ
ಇಳಿಬಿಡುವ ಹಗ್ಗದ ಜಾಳಿಗೆ.

ಬಿಲ - ಡೊಗರು

ಮಂಕು - ಮಬ್ಬು; ಕಾಂತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ.

ಮಾಡು - ಛಾವಣಿ

ಮೊನೆ - ತುದಿ; ಚೂಪಾದ.

ಮೊರೆ - ಬೇಡು

ವಂತಿಗೆ - ಚಂದಾ ಹಣ.

ವ್ಯಸನ - ಚಿಂತೆ; ದುಃಖ.

ಸರಿಗೆ - ಲೋಹದ ತಂತಿ.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಇಲಿಗಳು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಹಾಳು ಮಾಡಿದವು?
೨. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೊರಟವರಿಗೆ ಇಲಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದವು?
೩. ಜೋಗಿಯ ಕೊಳಲ ರಾಗಕ್ಕೆ ಇಲಿಗಳು ಹೇಗೆ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಬಂದವು?
೪. ಇಲಿಗಳ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸಿದ ಜೋಗಿಯು ಊರ ಗೌಡನ ಬಳಿ ಬಂದು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದನು?
೫. ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ ಕತೆಯ ನೀತಿ ಏನು?

ಆ. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳಿಂದ ಯಾವ ತೊಂದರೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು?
೨. ಇಲಿಗಳಿಂದ ಹಾಳಾದ ಮನೆಯ ಮಾಡು, ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು?
೩. ಜನರು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು?
೪. ಇಲಿಗಳ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸಲು ಊರ ಗೌಡನು ಯಾವ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಂಡನು?
೫. ಜೋಗಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು?
೬. ಜೋಗಿಯ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳು ಹೇಗಿದ್ದವು?
೭. ಜೋಗಿಯ ಯಾವ ಗುಣ ಇಷ್ಟವಾಯಿತು? ಏಕೆ?

ಇ. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಇಲಿಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿ ಇತ್ತು?
೨. ಜೋಗಿಯು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನಾಶ ಮಾಡಿದನು?
೩. ಜೋಗಿಗೆ ಇನಾಮು ಕೊಡಲು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಊರ ಜನರಿಗೆ ಯಾವ ಗತಿ ಉಂಟಾಯಿತು?

ಈ. ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು? ತಿಳಿಸಿರಿ.

೧. ಒಡೆಯಾ! ನನ್ನ ಕೆಲಸ ತೀರಿತು. ನನ್ನ ಇನಾಮು ಕೊಡೋಣಾಗಲಿ.
೨. ನಿನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಒಂದು ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಲದೆ?
೩. ಸೈ, ಸೈ, ತಿರುಕನಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು.
೪. ನಿನ್ನ ಕೊಳಲು ಸಾಕು ಮಾಡೋ ಮಹಾರಾಯ!
೫. ಇನ್ನಾದರೂ ಆಡಿ ತಪ್ಪಬೇಡಿ.

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕನಿಕರ : _____
೨. ಮೊರೆಯಿಡು : _____
೩. ಉತ್ಸವ : _____
೪. ನಿಶ್ಚಯಿಸು : _____
೫. ಅವಾಂತರ : _____

ಆ. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಉಪಾಯ X _____
೨. ಆಸೆ X _____
೩. ಬೆಳಕು X _____
೪. ರಾತ್ರಿ X _____
೫. ಕಷ್ಟ X _____

ಇ. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಹೊರಗೆ ಜೋಗಿ ಊರಿನ ಕೊಳಲನ್ನು ಹೋದನು ಬಾರಿಸುತ್ತ
೨. ತರಿಸಿದರು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಬೋನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಊರಿನವರು
೩. ಕೊಳಲು ಜೋಗಿ ಇತ್ತು ಬಿದುರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿ' ಕವನವನ್ನು ಓದಿರಿ.
೨. ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾವಭಾವಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ.
೩. ಕೊಳಲ ಜೋಗಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

* * * * *

ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ (ಗದ್ಯ)

- ಸಂಪಾದಿತ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ :

ದಾನ, ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ನಾಡು ನಮ್ಮದು. ದಾನವೆಂಬುದು ಉದಾರತೆಯ ಸಂಕೇತ. ವಿನಯ ತುಂಬಿದ ನಡವಳಿಕೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮನೋಭಾವ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಕಾರ್ಯವದು. ಅಂತಹ ದಾನ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ವಿನಯ, ವಿವೇಕ, ಶೌರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಆದರ್ಶ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕವು ಕವಿ-ಕಲಿಗಳ ನಾಡು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆವೀಡು. ವೀರ ಪುರುಷರ, ವೀರ ರಮಣಿಯರ ನಾಡು. ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ವೀರರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಾನ ವೀರರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ದಾನ ವೀರತೆಗೆ ಹೆಸರಾದವರಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಸಹ ಒಬ್ಬಳು.

ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕಬ್ಬೆ. ಇವಳ ಹುಟ್ಟೂರು ವೆಂಗಿಮಂಡಲದ ಪುಂಗನೂರು. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು. ಮಲ್ಲಪಯ್ಯನ ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಮತ್ತು ಗುಂಡುಮಬ್ಬೆಯರು ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು. 'ಬೆಳೆವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ' ಎಂಬಂತೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿಚತುರೆ. ವಿನಯ, ವಿವೇಕ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಇವಳು ಮನೆ ಮಂದಿಯ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದಳು.

'ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ' ಎಂಬಂತೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ದೊರೆಯಿತು. ಮಲ್ಲಪಯ್ಯನು ಉತ್ತಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಜಿನಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಗುರುಗಳಿಂದ 'ಜಿನತತ್ವಗಳನ್ನು' ತಿಳಿದಳು. ಅಣ್ಣಂದಿರೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಕತ್ತಿವರಸೆ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ, ಬಿಲ್ವದೈಗಳನ್ನು ಕಲಿತಳು.

ಮಹಾವೀರನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ನಾಗದೇವನೊಂದಿಗೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನ ಮಹಾಕವಿಯ 'ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣ' ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಮಲ್ಲಪಯ್ಯನು ಶಾಂತಿಪುರಾಣದ ಸಾವಿರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮದುವೆಗೆ ಬಂದ ಬಂಧು-ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಜಿನಬಿಂಬ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದನು.

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಬಾಗೇವಾಡಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಅತ್ತೆ ಮಾವನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಸೊಸೆಯಾಗಿ, ಪತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸತಿಯಾದಳು. ತನ್ನ ಸನ್ನಡತೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿ ಗಳಿಸಿದಳು. ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯ 'ಆದಿಪುರಾಣ' ಹಾಗೂ ಪೊನ್ನ ಮಹಾಕವಿಯ 'ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣ'ಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗಾಗ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಿ, ಗದೆ, ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಕೈಚಳಕ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಮಮ್ಲ ಮರುಗಿದಳು. ಈತನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆತರೆ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನನಾಗುವನು ಎಂದು ಒಳಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಮುಂದೆ ಆ ಬಾಲಕ ಹೆಸರಾಂತ ಗುರುಗಳಾದ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ವಿದ್ಯಾ, ವಿನಯಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ವಿದ್ಯಾಪ್ರಗತಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಪೋಷಿತೆಯೇ ಆದಳು ಎಂದು ಗುರುವೃಂದವು ಕೊಂಡಾಡಿತು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ ಆ ಬಾಲಕನಾರು ಗೊತ್ತೇ? ಆತನೇ ಕವಿಕೃತವರ್ತಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ರನ್ನಮಹಾಕವಿ. ರನ್ನಮಹಾಕವಿಯು 'ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯ', 'ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣ' ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ತಾಯಿಯಾಗುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಂತಸವಾಯಿತು. “ಒಂದು ಸಾವಿರ ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬಂಗಾರದ ಜಿನಬಿಂಬಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡಬೇಕು” ಎಂಬುದೇ ಆಕೆಯ ಮಹಾಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಿತು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾದಳು. ಮಗುವಿಗೆ ಅಣ್ಣಗದೇವ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಾಗದೇವನೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ರಥ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಈಕೆ ದಾನಶೂರೆ, ದಯಾಶೀಲೆ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ರಣಧೀರೆ ಎಂದು ಜನರು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಗದೇವನ ಮರಣಾನಂತರ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿದಳು. ತೈಲಪ ಚರ್ಕವರ್ತಿಯು ಅಣ್ಣಿಗದೇವನನ್ನು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಮಂತನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಳು. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಿನದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಶಾಸನವೂ ಇದೆ. ರನ್ನ ಕವಿಯಿಂದ 'ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣ' ಬರೆಸಿ ಅದರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿದಳು. ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜಿನಾಲಯಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕೀರ್ತಿಶೇಷಳಾದಳು.

ರನ್ನ ಮಹಾಕವಿಯು ಇವಳನ್ನು 'ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ' ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅಭಿಮಾನ ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಗೈದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ 'ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಈ ದಾನ ಶೀಲ ಗುಣವು ಅನುಪಮ, ಅನನ್ಯ.

* * * * *

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅನುಪಮ - ಹೋಲಿಕೆ ಮೀರಿದ; ಶ್ರೇಷ್ಠ.
ಅವಳಿ - ಜೋಡಿ
ಉಪವಾಸ - ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವುದು.
ಜಿನ - ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿ
ದೃಷ್ಟಿ - ನೋಟ
ಬಂಧು - ನೆಂಟ
ಮಿತ್ರ - ಗೆಲೆಯ; ಸ್ನೇಹಿತ.
ಸಂಪನ್ನ - ಸಜ್ಜನ; ಶ್ರೇಷ್ಠ; ಧನಿಕ.

ಅನನ್ಯ - ಬೇರೆಯಲ್ಲದ; ಅದ್ವಿತೀಯ.
ಈಡೇರು - ನೆರವೇರು
ಕಲಿ - ವೀರ
ಜಿನಬಿಂಬ - ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರತಿಮೆ
ಪ್ರಖ್ಯಾತ - ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಬಿಂಬ - ಪ್ರತಿರೂಪ
ಸನ್ನಡತೆ - ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ
ಹಸ್ತ - ಕೈ; ಕರ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ದತ್ತಿ : ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ, ಹಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಶಾಶ್ವತ ನಿಧಿ.
೨. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ : ಕೈಬರಹದ ಮೂಲಕ ಬರೆದ ಪ್ರತಿ. ಕೈಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲ ಪ್ರತಿ.
೩. ವೈರಾಗ್ಯ : ಆಸೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಭಾವ.
೪. ಕೀರ್ತಿಶೇಷ : ಮರಣಾನಂತರವೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹೆಸರು ಅಮರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು.
೫. ಚಿಂತಾಮಣಿ : ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ದೇವಲೋಕದ ದಿವ್ಯರತ್ನ.
೬. ಜಿನಾಲಯ : ಜೈನಧರ್ಮದವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸ್ಥಳ.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ತಂದೆ, ತಾಯಿಯ ಹೆಸರೇನು?
೨. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯನ್ನು ಜನರು ಏನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು?
೩. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ರನ್ನ ಹೇಗೆ ತೋರಿದ್ದಾನೆ?
೪. ಬಾಲಕಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಗಳಾವುವು?
೫. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಂದ ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತಳು?
೬. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ?

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಏನನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು?
೨. ತಾಯಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಮಹಾಬಯಕೆ ಏನಾಗಿತ್ತು?
೩. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ತನ್ನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು?

೪. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ವಿದ್ಯಾಪೋಷಿತೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೇನು?

೫. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮರಣಾನಂತರ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?

ಇ) 'ಅ' ಪಟ್ಟಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು 'ಬ' ಪಟ್ಟಿಯ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

'ಅ' ಪಟ್ಟಿ

'ಬ' ಪಟ್ಟಿ

೧) ಆದಿಪುರಾಣ

ಅ) ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ

೨) ಶಾಂತಿಪುರಾಣ

ಆ) ಲಕ್ಕುಂಡಿ

೩) ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯ

ಇ) ಪೊನ್ನಕವಿ

೪) ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ

ಈ) ಪಂಪಕವಿ

ಉ) ರನ್ನಕವಿ

ಈ) ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಪದವನ್ನು ಬರೆದು, ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ.

೧. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು _____

೨. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಗಂಡನ ಹೆಸರು _____

೩. ರನ್ನನ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು _____

೪. ರನ್ನನಿಗೆ ಇದ್ದ ಬಿರುದು _____

೫. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಮಗನ ಹೆಸರು _____

೬. ರನ್ನನ ಮಗಳ ಹೆಸರು _____

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಸನ್ನಡತೆ : _____

೨. ಸಂಸ್ಕಾರ : _____

೩. ವಿವೇಕ : _____

೪. ವಿನಯ : _____

೫. ಅನುಪಮ : _____

ಆ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳ ಅನ್ವಲಿಂಗ ರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಧರ್ಮಿಷ್ಠೆ - _____ ೨. ಚತುರ - _____

೩. ದಾನಶೂರ - _____ ೪. ದಯಾಶೀಲೆ - _____

೫. ಸಂಪನ್ನೆ - _____ ೬. ಕವಿ - _____

ಇ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ = _____ + _____

೨. ದಿವ್ಯಾದರ್ಶ = _____ + _____

೩. ಬಿರುದಾಂಕಿತ = _____ + _____

೪. ಜಿನಾಲಯ = _____ + _____

೫. ವೀರಾವೇಶ = _____ + _____

೬. ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿ = _____ + _____

ಈ) ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ನೆಲೆಸಿದಳು ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಗನೊಂದಿಗೆ.
೨. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ರಥ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ.
೩. ಮರಣಾನಂತರ ನಾಗದೇವನ ವೈರಾಗ್ಯ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ತಾಳಿದಳು.

ಉ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳ ವಚನ ಬದಲಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕೃತಿಗಳು	- _____	೨. ದತ್ತಿ	- _____
೩. ಮಗು	- _____	೪. ಅಣ್ಣ	- _____
೫. ವೀರ	- _____	೬. ಬಾಲಕ	- _____

ಊ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬೆಳೆಯುವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ.
೨. ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ.

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ಟಿ. ಸುನಂದಮ್ಮ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ, ಸಾರಾ ಅಬೂಬ್ಕರ್, ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ, ಬಿ.ಟಿ. ಲಲಿತಾನಾಯಕ್, ಶಶಿಕಲಾ ವೀರಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಾದ 'ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಪುರಸ್ಕೃತರ ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

೨. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಕರ ವಿವರ ಪಡೆದು, ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿರಿ.

* * * * *

ಪದ್ಯ - ೧೧

ಈ ನೆಲ ಈ ಜಲ (ಪದ್ಯ)

- ಎಚ್. ಡುಂಡಿರಾಜ್

ಪದ್ಯ ಪ್ರವೇಶ : ಪರಿಸರದ ಉಳಿವೇ ನಮ್ಮ ಉಳಿವು. ಪರಿಸರದ ಹಾನಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಜನರಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ.

ಈ ನೆಲ ಈ ಜಲ ಈ ಕಾಡು
ಗೀಜಗ ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಗೂಡು
ಇರಲಿ ಇರಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ.

ಜುಳು ಜುಳು ಹರಿವ ಹೊಳೆಗೆ
ಕೊಳೆಯ ಬೆರೆಸೊ ಖಳರೇ
ಬಗೆ ಬಗೆ ಹೊಗೆಯನು ಉಗುಳಿ
ಮಲಿನಗೊಳಿಸದಿರಿ ಗಾಳಿ
ಸಾಕು ಇನ್ನು ಸಾಕು ಈ ತಪ್ಪ ತಿದ್ದಬೇಕು.

ಮರಗಳ ಕಡಿದು ಕಡಿದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಭಣ ಭಣ ಬಿಸಿಲು
ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಉಲಿವ ಹಕ್ಕಿ
ಅಳುತಿದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ
ಸಾಕು ಇನ್ನು ಸಾಕು ಹಸಿರಾಗಬೇಕು ಬದುಕು

ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಬಿಡದೇ
ನಮ್ಮ ನೆಲಜಲಗಳ ನಾವು
ನಾಳಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ
ಉಳಿಸಿರಿ ನಾಡಿನ ಚೆಲುವು
ಸಿರಿನಾಡ ಚೆಲುವು ಈ ಕರುನಾಡ ಚೆಲುವು.

* * * * *

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಎಚ್. ಡುಂಡಿರಾಜ್ ಅವರು ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಟ್ಟಿ ಕುದ್ರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಎಂ.ಎಸ್ಸಿ. (ಕೃಷಿ) ಪದವೀಧರರಾದ ಇವರು ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ನನ್ನ ಕವಿತೆ ನನ್ನ ಹಾಗೆ', 'ಏನಾಯಿತು', 'ಬನ್ನಿ ನಮ್ಮ ಹಾಡಿಗೆ' ಮುಂತಾದವು ಅವರ ಕವನಸಂಕಲನಗಳು. 'ನವನೀತ', 'ಪಂಚ್-ಕ-ಜಾಯ್', 'ಹನಿಕೇತನ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹನಿಗವನ ಸಂಕಲನಗಳು. 'ಹುಡುಕಾಟ', 'ಅದ್ವಾನಪುರ', 'ಪುಕ್ಕಟ್ಟಿ ಸಲಹೆ' ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರಿಗೆ ಮುದ್ದಣ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕಡೆಂಗೊಡ್ಲು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಆರ್ಯಭಟ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬಿಂದುಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಈ ನೆಲ ಈ ಜಲ' ಕವನವನ್ನು ಅವರ 'ಬನ್ನಿ ನಮ್ಮ ಹಾಡಿಗೆ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

1. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಉಲಿ - ಧ್ವನಿ; ಕೂಗು.

ಕಾಡು - ಅರಣ್ಯ

ಕೊಳೆ - ಕಸ; ಗಲೀಜು; ಹೊಲಸು.

ಚೆಲುವು - ಸೊಗಸು

ಪೀಳಿಗೆ - ವಂಶ

ಬದುಕು - ಜೀವನ

ರಕ್ಷಿಸು - ಕಾಪಾಡು

ಹಕ್ಕಿ - ಪಕ್ಷಿ

ಕಟ್ಟಿದ - ನಿರ್ಮಿಸಿದ

ಕೊಡುಗೆ - ಉಡುಗೊರೆ

ಖಳ - ದುಷ್ಟ

ತಿದ್ದು - ಸರಿಪಡಿಸು

ಪ್ರಕೃತಿ - ನಿಸರ್ಗ

ಬೆರೆಸು - ಸೇರಿಸು

ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು

ಗಮನಿಸಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.

೧. ಬದುಕು ಹಸುರಾಗಬೇಕು - ಜೀವನ ಸುಂದರವಾಗಬೇಕು.

೨. ನಾಳಿನ ಪೀಳಿಗೆ - ನಮ್ಮ ನಂತರದ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಯಾವುವು?
೨. ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಮಲಿನಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
೩. ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಲಿನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ?
೪. ಮರ ಕಡಿದುದರಿಂದ ಯಾವ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ?
೫. ನಾವು ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೆಲ ಜಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು?

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?
೨. ಗಾಳಿ, ನೀರು ಮಲಿನವಾಗದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
೩. ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಉಲಿವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಏಕೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿವೆ?
೪. ಕರುನಾಡ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ?

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏಳು-ಎಂಟು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಈ ನೆಲ ಈ ಜಲ ಹೀಗೇ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
೨. ನೆಲ ಜಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು?

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಪದಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

೧. ಜುಳುಜುಳು
೨. ಚಿಲಿಪಿಲಿ
೩. ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ
೪. ಭಣ ಭಣ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ನದಿ ಹರಿಯುವ ಶಬ್ದವನ್ನು, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಗುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನುಕರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ಅನುಕರಣಾ ಅವ್ಯಯಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅನುಕರಣಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಿರಿ.

೧. ಬಗೆ ಬಗೆ

೨. ಸಾಕು ಸಾಕು

೩. ಕಡಿದು ಕಡಿದು

೪. ಇರಲಿ ಇರಲಿ

ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಇವು ಅನುಕರಣ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪದಗಳನ್ನು 'ದ್ವಿರುಕ್ತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ರಸ್ತೆಯ ಅಂಚಿನ ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

---

೨. ಗೆಲೆಯನೊಬ್ಬನು ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಗೂಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

---

೩. ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಸುತ್ತ ಮರಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆದು ಪೋಷಿಸಿರಿ.
೨. ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ.
೩. ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಶಾಲಾ ಸೂಚನಾ ಫಲಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರಿ.

V. ಪೂರಕ ಓದು :

ಜೀವಿತಾಳ ಪರಿಸರ ಪ್ರೀತಿ

ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಜೀವಿತ. ಅವಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಂದರೆ ಬಲು ಪ್ರೀತಿ. ಅವರ ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಹತ್ತಾರು ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ರಟ್ಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಸೂರಿನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಇವಳ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವಳ ಅಣ್ಣನೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಅಮ್ಮನಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಗೋಧಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ತಟ್ಟೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಳು. ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನೂ ಇಟ್ಟಳು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕಾಳು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಸಪಟ್ಟಳು. ರಟ್ಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಗಳು ಹುಲ್ಲಿನ ಗರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಜೀವಿತ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿ, ಸಂತಸದಿಂದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹೂಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರ ಹಸಿರಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ಜೀವಿತಾಳ ಪರಿಸರದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ತಂದೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಮಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಇದು. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತೊಡಗಬೇಕು ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಿತ ಅಪ್ಪಾಜಿ ನನಗೆ 'ಸಾಲುಮರದ ತಿಮ್ಮಕ್ಕ' ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದಳು.

* * * * *

ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುತ್ತು (ಗದ್ಯ)

- ಸಂಪಾದಿತ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ : ಮಕ್ಕಳೇ, ನೀವು ಯಾವುದಾದರೂ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು, ಕೊಂಡ ಆಟಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಪಿಕೊಳ್ಳಿ. ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂಭ್ರಮ, ಜನಸಾಗರ, ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಾಲು ನೆನಪಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಗೆಲೆಯರು ಕೂಡ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜಾತ್ರೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣವೇ?

ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದು ಬೇಸಿಗೆ ರಜೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವೇಣು ಮತ್ತು ರಶ್ಮಿ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅಜ್ಜನಮನೆ ತಲುಪಿದರು. ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲರೂ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರು.

[ಜಾತ್ರೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಸಾಲು ಅಂಗಡಿಗಳು. ಆಟಕೆ ಸಾಮಾನುಗಳ, ಬಲೂನುಗಳ, ಗೊಂಬೆಗಳ, ಬಳೆ ಸರಗಳ, ಬೆಂಡು ಬತ್ತಾಸು ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ. ಬಟ್ಟೆ, ಪಾತ್ರೆ, ಹೂ-ಹಣ್ಣುಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಾಲು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ. ಮಗದೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಟೆಲುಗಳು, ಜೋಕಾಲಿಗಳು, ತೂಗುತೊಟ್ಟಿಲುಗಳು ಇದ್ದವು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಜನಸಾಗರ. ಮಕ್ಕಳು ಅಜ್ಜನೊಡನೆ ಜಾತ್ರೆ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು....]

ವೇಣು : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅಬ್ಬಾ ! ಅಜ್ಜಾ, ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಂಗಡಿಗಳಿವೆಯಲ್ಲಾ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತವೆಯೇ?

ಅಜ್ಜ : ಇಲ್ಲ ವೇಣು.... ಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಂಗಡಿಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾತ್ರೆಗೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಶ್ಮಿ : ಅಜ್ಜ, ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಂಗಡಿಗಳು?

ಅಜ್ಜ : ರಶ್ಮಿ, ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಬರುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲವಾ. ಬಂದವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶವಲ್ಲವೇ.

ವೇಣು : ಈ ಜಾತ್ರೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?

ಅಜ್ಜ : ರಥ ಎಳೆಯುವುದು ಕೇವಲ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಜನರ ಓಡಾಟ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಬನ್ನಿ ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಬರೋಣ.

[ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ರಥಬೀದಿಗೆ ಬಂದರು. ವೇಣುವಿನ ಗೆಲೆಯ ಇರ್ಫಾನ್ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಎದುರಾದನು. ವೇಣುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರ್ಫಾನ್ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ.]

ವೇಣು : ಇರ್ಫಾನ್, ಹೇಗಿದ್ದೀಯಾ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು.

ಇರ್ಫಾನ್ : ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಇದು ನಮ್ಮೂರ ಜಾತ್ರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು ಯಾರು ಗೊತ್ತಾ? ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಕಣೋ! ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಗೆಲೆಯರಾದ ರಮೇಶ್, ಜಾರ್ಜ್, ಮಹಮದ್, ವಿನ್ಸಂಟ್, ಶಂಕರಪ್ಪ ಇತರರೂ ಸೇರಿ ರಥ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೇಣು : ಹೌದಾ? ರಥದ ಜೋಡಣೆ, ಅದರ ಅಲಂಕಾರ ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ಇರ್ಫಾನ್ : ಹೌದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ, ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಿದ್ಧತೆ.

ವೇಣು : ಎಂತಹ ಕುಶಲತೆ, ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

[ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚರ್ಮವಾದ್ಯದ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಮಕ್ಕಳು ಕುತೂಹಲಗೊಂಡರು.]

ರಶ್ಮಿ : ಅಜ್ಜಾ, ಅದೇನು ಶಬ್ದ?

ಅಜ್ಜ : ಜನರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ದೊಂಬರಾಟದವರು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಚರ್ಮವಾದ್ಯ.

ರಶ್ಮಿ : ದೊಂಬರಾಟವೇ! ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಅದೆಂತಹ ಆಟ?

ಅಜ್ಜ : ಆಟದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಬೇಕಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬನ್ನಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣ.

[ಎಲ್ಲರೂ ದೊಂಬರಾಟ ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಜನರ ಗುಂಪು. ನಡುವೆ ತಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಲಕಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.]

ವೇಣು : ಏ! ಇಫಾನ್ ನೋಡಲ್ಲಿ, ಆ ಹುಡುಗಿ ತಂತಿ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ?

ಇಫಾನ್ : ಹೌದು, ಅವಳ ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು.

ರಶ್ಮಿ : ಅವಳು, ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡು.

ವೇಣು : ಕೋಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇಹದ ಸಮತೋಲನ ಕಾಯ್ದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ ಇರಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ....ಅಜ್ಜ.

ಅಜ್ಜ : ಹೌದು. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ.

ರಶ್ಮಿ : ಅಜ್ಜಾ, ಈ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲವೇ? ಅಲ್ಲೇ...
ಅವಳೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಅಜ್ಜ : ಹೌದು, ಅದಕ್ಕೇ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಿನ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ
ಬಂದಿರೋದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ
ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಾರದೆಂಬ ಕಾನೂನು ಇದೆ.

ವೇಣು : ಅಜ್ಜ, ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳೋಣ
ಬನ್ನಿ...

[ಎಲ್ಲರೂ ದೊಂಬರಾಟದವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
ದೊಂಬರಾಟದವನು ಮಕ್ಕಳ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು, ಮಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ
ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.]

ರಶ್ಮಿ : ಅಜ್ಜ, ಈಗ ರಥ ನೋಡಲು ಹೋಗೋಣವೇ?

ಅಜ್ಜ : ಹೋಗೋಣ, ಈಗ ಏನಾದ್ರೂ ತಿಂತೀರ?

ವೇಣು : ಬೇಡ ಅಜ್ಜಾ. ತೆರೆದಿಟ್ಟ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ
ಧೂಳು, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು ಕುಳಿತಿರುತ್ತವೆ.

ರಶ್ಮಿ : ವೇಣು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ, ಇದನ್ನ ತಿಂದ್ರೆ ವಾಂತಿ ಭೇದಿ ಬರುತ್ತಂತೆ. ಹಾಗಂತ
ನಮ್ಮ ಟೀಚರ್ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಅಜ್ಜ : ಹೌದೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವುದು ಬೇಡ ಬನ್ನಿ.... ಈಗ ರಥದ
ಬಳಿ ಹೋಗೋಣವೇ?

[ಎಲ್ಲರೂ ರಥದ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರು.]

ರಶ್ಮಿ : ಅಜ್ಜಾ... ಆ ವೇದಿಕೆಗಳು ಏಕೆ?

ಅಜ್ಜ : ರಥವನ್ನು ಎಳೆದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಯಲಾಟ, ನೃತ್ಯ
ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳೇ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ
ರಥ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

[ಎಲ್ಲರೂ ರಥದ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಜನರು ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ರಥವನ್ನು
ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೆರೆದ ಸಮೂಹದ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಜನವೋ ಜನ.
ರಥದ ಮುಂದೆ ಕಲಾ ತಂಡಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು.]

ವೇಣು : ರಥದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ವೇಷಧಾರಿಗಳು ಯಾರು?

ಅಜ್ಜ : ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ರಥದ ಮುಂದೆ ನಂದಿಧ್ವಜ, ಕಂಸಾಳೆ, ವೀರಗಾಸೆ, ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ, ಕೋಲಾಟ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಣಿತ ಮೊದಲಾದ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರು ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಡ್, ಓಲಗ, ತಮಟೆ, ಕಹಳೆವಾದಕರು ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಂಡೆಧ್ವನಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ವೇಷಧಾರಿಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

[ಎಂದು ಅಜ್ಜ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂತಸದಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.]

* * * * *

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಆಕರ್ಷಿಸು - ಸೆಳೆ

ಕುಶಲತೆ - ನಿಪುಣತೆ

ಜಾತ್ರೆ - ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಜನ ಸೇರುವುದು

ನಿರ್ಮಿಸು - ತಯಾರಿಸು

ಸನಿಹ - ಹತ್ತಿರ

ಸೊಗಸು - ಚೆಲುವು

ಕಾಯ್ದೆ - ಕಾನೂನು; ಕಟ್ಟಳೆ; ನಿಯಮ.

ಚರ್ಮವಾದ್ಯ - ಚರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಾದ್ಯ.

ನಿರಂತರ - ಸದಾ; ಯಾವಾಗಲೂ.

ಬೆಂಡು ಬತ್ತಾಸು - ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ.

ಸಮೂಹ - ಗುಂಪು

ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ - ಸಂತೋಷದ ಧ್ವನಿ

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ನಂದಿಧ್ವಜ - ಹದಿನಾರರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಮೊಳ ಎತ್ತರವಿರುವ ಬಿದುರಿನ ಬೊಂಬಿಗೆ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಿರುಡೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಳೆಂಟು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಆಕೃತಿಯ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವಿರುತ್ತದೆ. ಕಂಬದ ತುದಿಗೆ ರೇಷ್ಮೆ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

೨. ವೀರಗಾಸೆ - ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಕಲೆ.

೩. ಯಕ್ಷಗಾನ - ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನೃತ್ಯ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲೆ. ಇದು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.

೪. ಬಯಲಾಟ - ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಂಡುಕಲೆ. ಇದು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
೫. ಕಂಸಾಳೆ - ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾದ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಬಳಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಾದ್ಯ.
೬. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಣಿತ - ಇದೊಂದು ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.
೭. ದೊಂಬರಾಟ - ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮದ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಕಲೆ. ಇದನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಬಹುತೇಕ ಅಲೆಮಾರಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವೇಣು ಏನೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು?
೨. ದೊಂಬರಾಟದ ಹುಡುಗಿ ಯಾವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು?
೩. ದೊಂಬರಾಟದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡ ರಶ್ಮಿಗೆ ಕಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇನು?
೪. ಅಜ್ಜನು ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
೫. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಏಕೆ?

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಗಡಿಗಳು ಇದ್ದವು?
೨. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಂಗಡಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಏಕೆ?
೩. ರಥದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇಫಾನ್ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
೪. ಅಜ್ಜನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
೫. ರಥದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ ಕಲಾ ತಂಡಗಳು ಯಾವುವು?

ಇ) ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು ತಿಳಿಸಿರಿ.

೧. “ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಂಗಡಿಗಳು.”
೨. “ರಥದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ವೇಷಧಾರಿಗಳು ಯಾರು?”
೩. “ಹೌದು, ಅವಳ ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು.”

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಆಕರ್ಷಿಸು : _____
೨. ಕುಶಲತೆ : _____
೩. ಸೊಗಸು : _____
೪. ವೀಕ್ಷಿಸು : _____
೫. ಕುತೂಹಲ : _____

ಆ) ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿ ‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ‘ಬ’ ಪಟ್ಟಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ

‘ಬ’ ಪಟ್ಟಿ

೧) ಅಜ್ಜಿ

ಅ) ಹುಡುಗ

೨) ತಾಯಿ

ಆ) ಅಜ್ಜ

೩) ಹುಡುಗಿ

ಇ) ಅಕ್ಕ

೪) ಬಾಲಕಿ

ಈ) ಹೆಂಗಸು

೫) ಗಂಡಸು

ಉ) ಮಾವ

೬) ಅತ್ತೆ

ಊ) ತಂದೆ

೭) ಅಣ್ಣ

ಋ) ಬಾಲಕ

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಅನುಕೂಲ X _____ ೨. ಸಂತೋಷ X _____
೩. ಧೈರ್ಯ X _____ ೪. ಆಧಾರ X _____
೫. ಸಮತೋಲನ X _____ ೬. ಸನಿಹ X _____

ಈ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಓಡಾಟ = _____ + _____
೨. ಬಯಲಾಟ = _____ + _____
೩. ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ = _____ + _____
೪. ದೊಂಬರಾಟ = _____ + _____

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.
೨. ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ಜಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಾದ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
೩. ನಿಮ್ಮೂರಿನ ಜಾತ್ರೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಗೆಲೆಯನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

V. ಪೂರಕ ಓದು :

ಡೊಂಬರಾಟ

ನೆರೆಯಿತ್ತಿದೋ ಜನರ ದೊಂಬಿ
ದೊಂಬರಾಟ ನೋಡಲು
ಬೇಸರಿಕೆಯ ದೂಡಲು
ನೋಡಿ ಕಾಸ ನೀಡಲು
ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹೆಗಲ
ಬಾಳ ನೊಗಕೆ ಹೂಡಲು

|| ೧ ||

ಸರಸರಸರ ಗಣಿಯನೇರಿ
ಮಿಣಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಳು
ಡೊಂಬಿತಿ ತುಸು ತಡೆದಳು
ಕೋಲನೊಂದ ಹಿಡಿದಳು
ಕೋಲನತ್ತ ಇತ್ತ ಚಾಚಿ
ಮಣಿದು ಕುಣಿದು ನಡೆದಳು || ೨ ||

ಜೋಲಿ ಹೋಗದಂತೆ ಕೋಲ
ಬಳಸುವವಳ ಚಾತುರ
ಮಣಿ ಮೇಗಣ ಪಾತರ
ನೋಡುವವರ ಕಾತರ
ಡೊಂಬನಿಗೋ ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ
ಕಾಸು ಪಡೆವ ಆತುರ || ೩ ||

ಮೂಳೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ
ಇವಳ ಬಿಲ್ಲು - ಮೈಯಲಿ
ಇವಳ ಬಳ್ಳಿ - ಕೈಯಲಿ
ಇವಳೇನೇ ಗೆಯ್ಯಲಿ || ೪ ||

ಮೂಕರಾಗಿ ನೋಡುತಿಹರು
ನೆರೆದ ಜನರು ಬಯಲಲಿ
ಹಳ್ಳಿಯ ಸರ್ಕಸ್ಸು ಇದನು
ಜನರು ನೋಡಿ ನಲಿದರು || ೫ ||

ಕೈಯ ತಟ್ಟೆ ಕಲೆದರು
ಆಟವಿದಕೆ ಒಲಿದರು
ಕಾಸನಿತ್ತು ಕಜ್ಜ ಕರೆಯೆ
ಮನೆಗಳತ್ತ ಸುಳಿದರು. || ೬ ||

-ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ

* * * * *

ಅಂತಿಮ ವಿದಾಯ (ಗದ್ಯ)

- ರಿಬೀಶ್ ತಾಳಕಟ್ಟೆ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ : 'ವೈದ್ಯೋ ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ' ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಅಂದರೆ ವೈದ್ಯ ಮಾನವ ರೂಪದ ದೇವರು. ಆತ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವವರ ಕಣ್ಣಿರನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳಿದ್ದರೂ ದುಃಖವಿದ್ದರೂ ನೋವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಇತರರ ನೋವನ್ನು ತನ್ನ ನೋವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ವೈದ್ಯರ ಮನ ಮಿಡಿಯುವ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ನೀವು ಓದಲೇಬೇಕು.

ಆ ವೈದ್ಯನ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಧಾವಂತವಿತ್ತು. ರೋಗಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ತಡವಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂಬ ತಳಮಳವಿತ್ತು. ನರ್ಸ್ ಅವರಿಂದ ಫೋನ್ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ದೌಡಾಯಿಸಿದ್ದ. ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದವನೇ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಆಪರೇಷನ್ ಥಿಯೇಟರಿನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ್ದ.

ಕೊಠಡಿಯ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ತಂದೆ ಶತಪಥ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಒಳಗೆ ಮಲಗಿರುವ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಏನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೋ, ಮತ್ತೆ ಆತನನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಅವನನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಆಪರೇಷನ್ ಥಿಯೇಟರಿನತ್ತ ದೌಡಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನೆಲ್ಲಾ ಅಸಹನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯೊಡೆಯಿತು. "ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟೋತ್ತು ಬೇಕಾಯಿತೆ? ನನ್ನ ಮಗನ ಜೀವ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ನಿಮಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೇ?" ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆ ಮಾತಿನ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟು ವೈದ್ಯನ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ದ.

"ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಪ್ಪ. ನಾನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಫೋನ್ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ನೀನಿಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತನಾಗು. ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡು. ಈಗಾಗಲೇ ತಡವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ" ಕ್ಷಮೆಯ ನಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ವೈದ್ಯ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ.

"ಶಾಂತನಾಗೋದ? ಒಂದೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಮಗ ಇದೇ ಆಪರೇಷನ್ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಶಾಂತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ? ವೈದ್ಯ ಬರುವುದು ತಡವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ಸತ್ತು ಹೋದರೆ ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ?" ತಂದೆಯ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ವೈದ್ಯ ಮತ್ತದೇ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿತ ನಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ “ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನಾಗಿ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀರಿದ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಆಟವೇನೂ ನಡೆಯದು. ವೈದ್ಯರಾದವರು ಸಾವನ್ನು ಮುಂದೂಡಬಹುದೇ ವಿನಾ ಸಾವಿನಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಚಾವು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ನಮಗೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಹೋಗಿ ಆ ದೇವರ ಬಳಿ ನಿನ್ನ

ಮಗನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೋ. ನನಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಿಡು.”

“ನಾವು ಆ ಕಷ್ಟದ ಭಾಗವಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳೋದು ತುಂಬಾ ಸುಲಭ. ನಾವೇ ಆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಅದರ ಭಾರ ಅರ್ಥವಾಗೋದು” ತಂದೆಯ ಗೊಣಗಾಟ ಮುಂದುವರೆದೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದ ವೈದ್ಯ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಕೆಂಪುದೀಪ ಉರಿಯಲು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡಿತು.

ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಗಂಟೆಗಳೇ ತಗುಲಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ವೈದ್ಯ ಹೊರಬಂದ. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತದೇ ಅವಸರವಿತ್ತು.

“ನೋಡಿದ್ದಾ, ನಾನೇಳಲಿಲ್ಲವೇ. ಆ ಕಾಣದ ಶಕ್ತಿ ನಿನ್ನ ಕೈಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಪರೇಷನ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಗಿದಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಗ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಅದೇನನ್ನೋ ಹೇಳಬರುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನು ತಡೆದು ವೈದ್ಯ ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಂದುವರೆಸಿದ. “ನೋಡು, ಮತ್ತೇನಾದರು

ಕೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಸಿಸ್ಟರ್ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನೇ ಕೇಳು!!” ಎಂದವರೇ ಬಂದಷ್ಟೇ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಖಾಲಿಯಾದರು.

ಆ ತಂದೆಗೆ ವಿಪರೀತ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಹಿಂದೆಯೇ ನರ್ಸ್ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, “ಇವನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟವನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮಗನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಚ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲಾ? ಹಣದ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವರ ಧಾವಂತವೇ ಇಂತದ್ದು. ಇವರಿಗೆ ರೋಗಿಗಳ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ದುಡ್ಡೇ ದೊಡ್ಡದು. ಛೇ!” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದ.

ನರ್ಸ್ ಮೌನವಾಗೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೀರು ಜಾರಿ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾರವಾದ ದನಿಯೊಂದು ಅವಳಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. “ಅವರ ಮಗ ನಿನ್ನೆಯಷ್ಟೇ ನಡೆದ ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೋದ, ಪಾಪ! ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಮಗನ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ದುಃಖದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಆಪರೇಷನ್ ತುರ್ತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ನಿನ್ನ ಮಗನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿದರು. ಈಗವರು ತಮ್ಮ ಮಗನ ಅಂತಿಮ ವಿದಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!!”

ಆ ತಂದೆಯ ಗಂಟಲು ಹಿಂಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತ.

* * * * *

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಗಿರೀಶ್ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆ ಇವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಳಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೮೪ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ದಂತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದವೀಧರರಾದ ಇವರು ‘ಹಲ್ಲು ಮತ್ತು ವಸಡು; ಕಾರಣ ಪರಿಹಾರ’, ‘ವೈದ್ಯ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣಾ ಕೋಶ’, ‘ಮೆಂಟಲ್ ಹೆಲ್ತ್ ಟಿಪ್ಸ್’ ಮುಂತಾದ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ‘ಟರ್ನಿಂಗ್ ಪಾಯಿಂಟ್’, ‘ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ’, ‘ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ನಂತರ ಮುಂದೇನು?’ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ‘ಜೆನ್ ಕಥೆಗಳು’, ‘ಕಾಡುವ ಕಥೆಗಳು’ ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ‘ಅಂತಿಮ ವಿದಾಯ’ ಗದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಅವರ ‘ಕಾಡುವ ಕಥೆಗಳು’ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ - ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆ
ಗೊಣಗಾಟ - ಆಕ್ಷೇಪಿತ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತು.
ದೌಡಾಯಿಸು - ಓಡುವುದು; ಅವಸರ.
ಪಣಕ್ಕಿಡು - ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ
ಪುರುಸೊತ್ತು - ಬಿಡುವು; ವಿರಾಮ.
ಮಡು - ಆಳ; ಗುಂಡಿ.
ವಿದಾಯ - ಬೀಳ್ಕೊಡು
ಸಾಂತ್ವನ - ಸಮಾಧಾನ; ಸಂತೈಸು.

ಅನುವು - ಅವಕಾಶ
ತುರ್ತು - ಜರೂರು; ಬೇಗನೇ; ಈ ಕ್ಷಣ.
ಧಾವಂತ - ಆತುರ
ಪಾರಾಗು - ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗು
ಬಚಾವು - ಕಾಪಾಡು; ರಕ್ಷಿಸು.
ಮೂದಲಿಸು - ಹೀಯಾಳಿಸು
ಶತಪಥ - ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ನಡೆದಾಡುವುದು
ಹರಿಹಾಯಿ - ಕೋಪಗೊಳ್ಳು; ರೇಗುವುದು.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ವೈದ್ಯನ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಧಾವಂತವಿತ್ತು ಏಕೆ?
೨. ಆಪರೇಷನ್ ಕೊಠಡಿಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ತಂದೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆತಂಕವಿತ್ತು?
೩. ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವೈದ್ಯರು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದರು?
೪. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಷ್ಟದ ಭಾರ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಯಾವಾಗ?
೫. ವೈದ್ಯರು ಆಪರೇಷನ್ ಮುಗಿಸಿ ಅವಸರದಿಂದ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ್ದು ಏಕೆ?

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಆಪರೇಷನ್ ಥಿಯೇಟರಿನತ್ತ ದೌಡಾಯಿಸಿದ ವೈದ್ಯನ ಮೇಲೆ ರೋಗಿಯ ತಂದೆ ಏನೆಂದು ಹರಿಹಾಯ್ದನು?
೨. ವೈದ್ಯರು ಆಕ್ರೋಶದಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಗಿಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು?
೩. ವೈದ್ಯರು ರೋಗಿಯ ತಂದೆಗೆ ಏನೆಂದು ಭರವಸೆ ನೀಡಿದರು?
೪. ಆಪರೇಷನ್ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರನಡೆದ ವೈದ್ಯರನ್ನು ರೋಗಿಯ ತಂದೆ ಏನೆಂದು ಮೂದಲಿಸಿದನು?
೬. ನರ್ಸ್ ರೋಗಿಯ ತಂದೆಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದಳು?

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏಳು-ಎಂಟು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ವೈದ್ಯ ಹಾಗೂ ರೋಗಿಯ ತಂದೆಯ ನಡುವೆ ಯಾವ ಮಾತುಕತೆಗಳು ನಡೆದವು?
೨. ವೈದ್ಯರ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾದವು? ಏಕೆ?

ಈ) ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

೧. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಬೇಕಾಯಿತೇ?
೨. ಹಣದ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವರ ಧಾವಂತವೇ ಇಂತಹದ್ದು.
೩. ಈಗವರು ತಮ್ಮ ಮಗನ ಅಂತಿಮ ವಿದಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಧಾವಂತ : _____
೨. ಸಾಂತ್ವನ : _____
೩. ಪಾರಾಗು : _____
೪. ಮೂದಲಿಸು : _____
೫. ಆಕ್ರೋಶ : _____
೬. ವಿದಾಯ : _____

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ರೋಗಿ	X _____	೨. ದುಃಖ	X _____
೩. ಶಕ್ತಿ	X _____	೪. ಶಾಂತ	X _____
೫. ಸಾವು	X _____	೬. ಅಂತಿಮ	X _____
೭. ಅಸಹನೆ	X _____	೮. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ	X _____

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟು = _____ + _____
೨. ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ = _____ + _____
೩. ಮತ್ತೇನಾದರು = _____ + _____
೪. ಪಣಕ್ಕಿಡು = _____ + _____
೫. ಬೇಸರವಾಯಿತು = _____ + _____

ಈ) ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದ ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಮಾದರಿ : ನರ್ಸ್ - ದಾದಿ

೧. ಫೋನ್	- _____	೨. ರೂಂ	- _____
೩. ಆಪರೇಷನ್	- _____	೪. ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್	- _____
೫. ಥಿಯೇಟರ್	- _____	೬. ಸಿಸ್ಟರ್	- _____

* * * * *

ಪದ್ಯ - ೧೪

ಜಾಣ ಆಮೆ (ಪದ್ಯ)

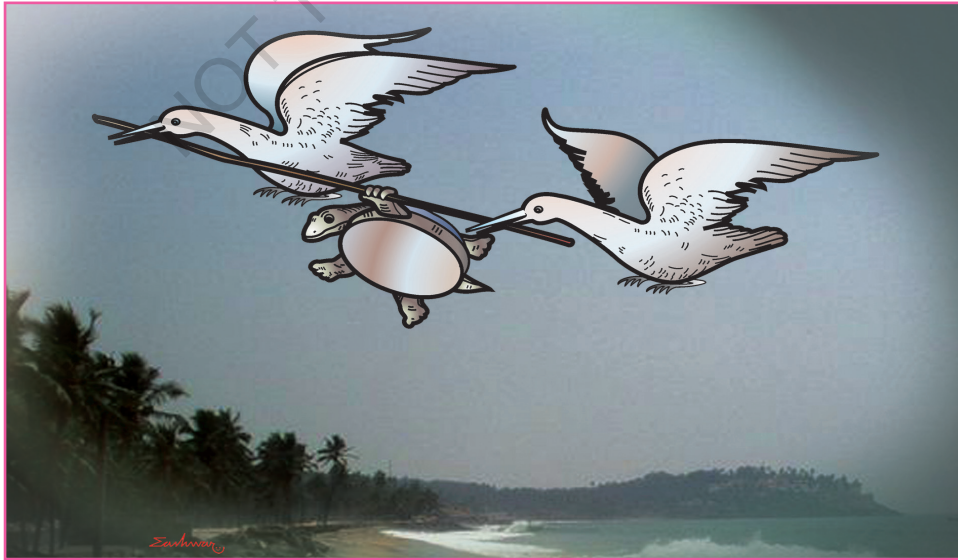
- ಭಾಸ್ಕರ ನೆಲ್ಯಾಡಿ

ಪದ್ಯ ಪ್ರವೇಶ : ಮಕ್ಕಳೇ, ಕೆಲವರು ನಮ್ಮ ಚಲನ ವಲನ ಗಮನಿಸಿ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದು ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕೇತ. ನಮ್ಮನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದವರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ಜಾಣತನದಿಂದ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದವರು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ತಾವೇ ಅರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲ ಜಾಣ ಆಮೆಯೊಂದು ಪಡೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಗಾಣಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ.

ಕೊಳದಲಿರುವ ಆಮೆಗೊಂದು ಆಸೆ ಮೂಡಿತು
ಬಳಿಯಲಿರುವ ಹಂಸಗಳಲಿ ಸಂಗ ಬೆಳೆಸಿತು
ಮನದಲಿರುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿತು
ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಬಾನಲೊಮ್ಮೆ ಹಾರಲೆಂದಿತು

ಹಂಸವೆರಡು ಆಮೆಯೊಡನೆ ದಡಕೆ ಬಂದವು
ಉದ್ದವಾದ ಕೋಲನೊಂದ ಹೆಕ್ಕಿ ತಂದವು
ಆಮೆಯನ್ನು ಕೋಲ ಮಧ್ಯೆ ಕಚ್ಚು ಎಂದವು
ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಕೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡವು

ಕಾಲುಕೊಟ್ಟು ರೆಕ್ಕೆಬಡಿದು ಹಾರತೊಡಗಿತು
ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಆಮೆಯಣ್ಣು ಸಾಗತೊಡಗಿತು
ತಂಪಗಾಳಿ ಮೋಡಕಂಡು ಹರುಷಗೊಂಡಿತು
ಸನಿಹದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂದಿತು

ಇತ್ತ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರಿದ್ದರು
ಹಾರುತಿರುವ ಆಮೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಂಡರು
ಬೀಳಬೇಕು ಆಮೆಯಣ್ಣು ಎಂದು ಕೊಂಡರು
ಕಲ್ಲು ಹಾರುತಿದೆ ಎಂದು ಕಿರುಚಿ ಕೊಂಡರು

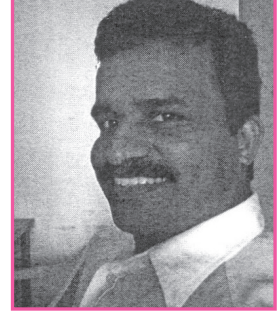
ಮೇಲೆ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಆಮೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಿತು
ಕೋಲು ಕೈಯಲಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೈಯತೊಡಗಿತು
ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚನೆಂದು ನೀವು ಬಿಟ್ಟೀರೆಂದಿತು
ಮತ್ತೆ ಕೋಲು ಬಾಯಲಿಡಿದು ಟಾಟಾ ಅಂದಿತು

ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಪ್ಪರಾದರು
ತಪ್ಪನರಿತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪಗಾದರು

* * * * *

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಭಾಸ್ಕರ ನೆಲ್ಯಾಡಿ ಅವರು ೧೯೭೪ ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ನೆಲ್ಯಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದವರು. ಆಲ್ಬಾಸ್ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೂಡುಬಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಮಕ್ಕಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಿತ್ರಕಲೆ”ಗಾಗಿ ೨೦೦೬ ರಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ.

‘ಜಾಣ ಆಮೆ’ ಕವನವನ್ನು ಅವರ ‘ಚಿಣ್ಣರ ಕಣ್ಣು’ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

1. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಕಿರುಚು - ಚೀರು; ಒದರು; ಕೂಗು.
ತಪ್ಪಗಾಗು - ಸುಮ್ಮನಾಗು
ಬಾನು - ಆಕಾಶ; ಗಗನ.
ಸಂಗ - ಗೆಲೆತನ; ಸ್ನೇಹ.
ಹೆಕ್ಕಿ - ಆರಿಸಿ; ಹುಡುಕಿ.

ಕೊಳ - ಸರೋವರ
ಪಡ್ಡೆ - ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರು; ತರುಣರು.
ಬೆಪ್ಪ - ದಡ್ಡ; ಮೂರ್ಖ.
ಹಂಸ - ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿ.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಕೊಳದಲ್ಲಿನ ಆಮೆಗೆ ಯಾವ ಆಸೆ ಮೂಡಿತು?
೨. ಆಮೆ ಹಂಸಗಳ ಸಂಗವನ್ನು ಏಕೆ ಬೆಳೆಸಿತು?
೩. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಆಮೆಗೆ ಏಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು?
೪. ಆಮೆ ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಬೈದಿತು?

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಹಂಸಗಳು ಆಮೆಯನ್ನು ಬಾನಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯಲು ಮಾಡಿದ ಉಪಾಯವೇನು?
೨. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಆಮೆಗೆ ಯಾವ ಅನುಭವಗಳಾದವು?
೩. ಆಮೆಯು ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಪ್ಪು ಮಾಡಿತು?

ಇ) ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

೧. ಆಮೆಯು _____ ಸಂಗ ಬೆಳೆಸಿತು.
೨. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಆಮೆಯು ಸನಿಹದಿಂದ _____ ಕಂಡೆನೆಂದಿತು.
೩. ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರು _____ ಬೀಳಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡರು.
೪. ಆಮೆಯು ಪಡ್ಡೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ನೀವು _____ ಎಂದು ಬಿಡುವಿರಿ ಎಂದಿತು.

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಾನಲೊಮ್ಮೆ	= _____ + _____
೨. ಆಮೆಗೊಂದು	= _____ + _____
೩. ಬಯಕೆಯನ್ನು	= _____ + _____
೪. ಹಂಸವೆರಡು	= _____ + _____
೫. ಹಾರಲೆಂದಿತು	= _____ + _____

ಆ) ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾಹರಣೆ : ಧನ - ದನ (ಧನ - ಹಣ ದನ - ಹಸು)

೧. ಕೋಳ - ಕೋಳ	(ಕೋಳ - _____)	ಕೋಳ - _____)
೨. ಬಾನು - ಭಾನು	(ಬಾನು - _____)	ಭಾನು - _____)
೩. ಹಾರು - ಆರು	(ಹಾರು - _____)	ಆರು - _____)
೪. ಮಧ್ಯ - ಮದ್ಯ	(ಮಧ್ಯ - _____)	ಮದ್ಯ - _____)
೫. ಮತ್ತೆ - ಮೆತ್ತೆ	(ಮತ್ತೆ - _____)	ಮೆತ್ತೆ - _____)
೬. ಹಕ್ಕಿ - ಹೆಕ್ಕಿ	(ಹಕ್ಕಿ - _____)	ಹೆಕ್ಕಿ - _____)

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಸೇರಿಸಿ, ಹೊಸ ಪದ ರಚಿಸಿರಿ.

ಮಾದರಿ : __ ಸಂಗ. (ಪ್ರಸಂಗ)

೧. __ ಹಾರ ೨. __ ಮನ

೩. ಕೋಳ __

ಈ) 'ಜಾಣ ಆಮೆ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಸಪದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

ಉದಾ : ಮೂಡಿತು - ಬೆಳೆಸಿತು

೧. ಬಂದವು	-
೨. ಹಾರತೊಡಗಿತು	-
೩. ಕಂಡರು	-
೪. ಬೆಪ್ಪಾದರು	-
೫. ಎಂದಿತು	-

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಥನ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

೨. ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾಣತನದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

೩. 'ಜಾಣ ಆಮೆ' ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮದೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

* * * * *

ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಳ (ಗದ್ಯ)

- ಸಂಪಾದಿತ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ : ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳುವುದೂ ಒಂದು ಕಲೆ. ಇಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ತರಕಾರಿಗಳ ಮಹತ್ವ ಅರಿತು, ಹೆಚ್ಚು ಸೇವಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂದು ಎಪ್ರಿಲ್ ೭, ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಳ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳ ದಂಡೇ ಸೇರಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ದವಸ-ಧಾನ್ಯ, ಸೊಪ್ಪು-ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲು, ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳು, ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಲರವ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಅಲಂಕೃತವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೇ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಿಕರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೀರೇಕಾಯಿ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಏರಿತು.

೧. ಹೀರೇಕಾಯಿ :

“ಓ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಹೋದರರೇ... ನಾನು ಯಾರು ಬಲ್ಲಿರಾ? ನನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣ ಹಸಿರು. ನೋಡಿ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಚಪ್ಪರದ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೋತು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನೆಂದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ. ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತೀರಿ. ಈಗಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಿತೇ ನಾನು ಯಾರೆಂದು? ನಾನೇ ಹೀರೇಕಾಯಿ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ‘ಎ’ ಮತ್ತು ‘ಸಿ’ ಅನ್ನಾಂಗದ ಜೊತೆಗೆ ಖನಿಜಾಂಶವಿದೆ. ಪಲ್ಯ, ಸಾಂಬಾರು, ಬಜ್ಜಿ, ಗೊಜ್ಜುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಜನರಿಗೆ ರುಚಿ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಭಿಕರಿಂದ ಜೋರಾದ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿತು.

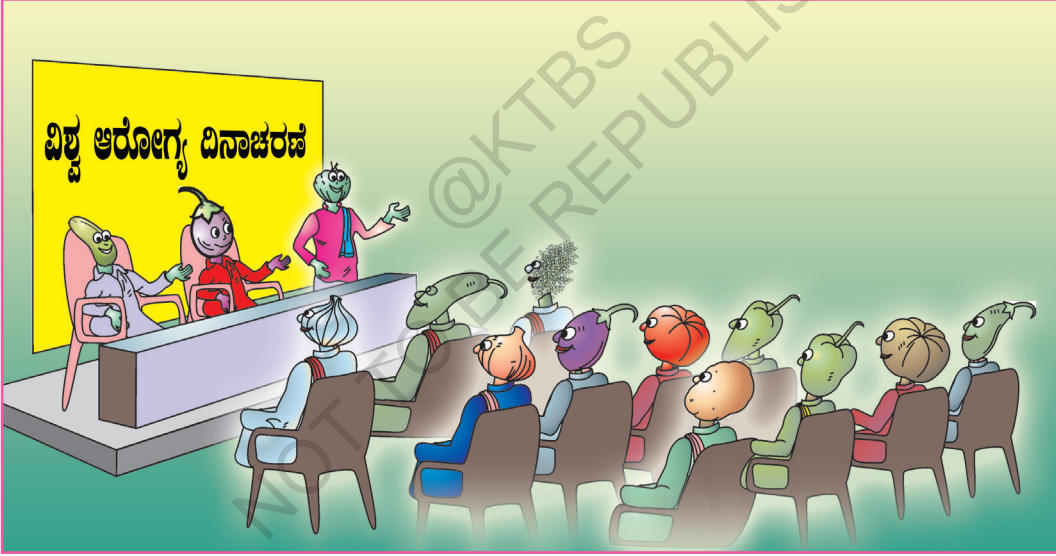
೨. ಹೂಕೋಸು :

“ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಬಂಧುಗಳೇ, ಗೋಬಿಮಂಚೂರಿ ಎಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಬಲು ಪ್ರೀತಿ ಅಲ್ಲವೇ. ತಿಂದಿದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಬಂದಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಇರಲಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೋಣ. ನಾನಿಲ್ಲದೆ ಗೋಬಿಮಂಚೂರಿ ಸಿದ್ಧ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಮೂರು ಜನ ಸಹೋದರರು. ಗೆಡ್ಡೆಕೋಸು, ಎಲೆಕೋಸು ಮತ್ತು ಹೂಕೋಸು ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೂಪ್, ಹುಳಿ, ಪಲ್ಯ, ಪರೋಟ, ಗೋಬಿಮಂಚೂರಿ, ಪಕೋಡ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬೇಕು. ನನ್ನ

ಸೇವನೆಯಿಂದ ರಕ್ತ ಶುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಚರ್ಮ ರೋಗಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ನಾನು ಸದಾ ಸಿದ್ಧ. ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು.

೩. ಈರುಳ್ಳಿ :

“ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ, ಏಕೆ! ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಿರಿ? ಕೊಯ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಿರಾ? ನನ್ನ ತವರು ನೆರೆಯ ಚೀನಾ ದೇಶ. ಆದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಆನಿಯನ್, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಎರಗಡ್ಡ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ವೆಂಗಾಯಂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ, ಈರುಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ‘ಸಿ’ ಜೀವಸತ್ವವಿದೆ. ಪಲ್ಯ, ಸಾಂಬಾರು, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಕೋಸಂಬರಿ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಬೆರೆತರೆ ಆಹಾ! ಏನು ರುಚಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿತು.

೪. ನುಗ್ಗೆ ಸೊಪ್ಪು :

“ಹಿರಿಯರೇ, ವೈದ್ಯರು ತರಕಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಬಳಸಲು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಮರದ ಮೇಲೆ ಇರುವವಳು. ಸೊಪ್ಪಿನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಯಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ನೂಕು ನುಗ್ಗೆಲು ಏಕೆ? ಆಹಾ..ಅಹಾ.. ತಿಳಿಯಿತೇ ನಾನು ‘ನುಗ್ಗೆ’ ಎಂದು. ನನ್ನನ್ನು ಪಲ್ಯ, ಸಾಂಬಾರು ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ, ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಜೊತೆಗೆ ‘ಎ’ ಮತ್ತು ‘ಸಿ’ ಜೀವಸತ್ವಗಳಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇರುಳುಗಣ್ಣಿನ

ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಿ. ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಸದಾಕಾಲ ನುಗ್ಗಿಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ನುಗ್ಗಿಕಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿತು.

೫. ಸೋರೆಕಾಯಿ :

ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆಜಾನುಬಾಹು ತರಕಾರಿಯೊಂದು ಏರಿತು. “ಮಾನ್ಯರೇ, ನಾನು ಸೋರೆಕಾಯಿ. ನನ್ನ ತವರು ಭಾರತ. ಹುಳಿ, ಕಡಬು, ಪಲ್ಕ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ದೋಸೆ, ಹಲ್ವಾ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೀರಿ. ಹಲವು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಕಣಜವೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಬಲಿತ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು, ಬುರುಡೆಯಾಕಾರದ ಹೊರ ಕವಚವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ತಂಬೂರಿ ಮಾಡಿ ಗೀಗೀ ಪದಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತೀರಿ. ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ. ಇದೋ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ನಮನ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿತು.

೬. ಮೂಲಂಗಿ :

ಇತರರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೂಲಂಗಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಗೆಳೆಯರಂತೆ ತಾನೂ ವೇದಿಕೆ ಏರಿ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿತು. “ನನ್ನ ಹೆಸರು ಮೂಲಂಗಿ, ಬಣ್ಣ ಬಿಳಿ. ನನ್ನ ತವರು ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ಏಷ್ಯಾ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎ.ಬಿ.ಸಿ. ಅನ್ನಾಂಗಗಳಿವೆ. ಪಲ್ಕ, ಸಾಂಬಾರು, ಮೊಸರು ಬಜ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ನನ್ನ ಘಾಟುವಾಸನೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರವೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಿತು.

೭. ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು :

“ಹಿರಿಯರೇ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಗಿಯರ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನಗೇನೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕು, ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹುಡುಗಿಯರಂತೆ ಲಲಿತ ಮೃದು. ಅಷ್ಟೇ ಹಿತ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು. ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಗೂ ಬೇಕು. ವಡೆ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಚಿತ್ರಾನ್ನ, ಬಾತು, ಸಾಂಬಾರು, ಪಲ್ಕ, ಮಜ್ಜಿಗೆ.. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳಿಗೆ ಬೇಕು. ಕರಿಬೇವಿನಂತೆ ನಾನೂ ಸಹ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅಡುಗೆಯ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶವು ರಕ್ತಹೀನತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಆರೋಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು. ತರತರದ ಅಡುಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಂಡರು. ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ಬಾಳಿದರು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಆರೋಗ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರಿದರು.

* * * * *

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಂಗ - ಭಾಗ

ಇರುಳುಗಣ್ಣು - ಕತ್ತಲಾದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಿರುವುದು.

ಕಲರವ - ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿ

ಘಾಟು - ಕಟುವಾಸನೆ

ತವರು - ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ

ನಮನ - ವಂದನೆ; ನಮಸ್ಕಾರ.

ಬಿಟ್ಟಿ - ಪುಕ್ಕಟೆ; ಉಚಿತ.

ಮೇಳ - ಕೂಡುವಿಕೆ; ಗುಂಪು.

ಆಜಾನುಬಾಹು - ನೀಳವಾದ ತೋಳು ಉಳ್ಳವ.

ಕಣಜ - ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸ್ಥಳ.

ಖ್ಯಾತಿ - ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

ತಂಬೂರಿ - ತಂತಿವಾದ್ಯ

ದಂಡು - ಸೈನ್ಯ; ಗುಂಪು.

ನೆರೆ - ಪಕ್ಕದ

ಭಿನ್ನವಿಸು - ಕೋರಿಕೊಳ್ಳು; ಮನವಿ ಮಾಡು.

ಸಭಿಕರು - ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

೨. ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಮೇಳ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು?

೩. ತರಕಾರಿಯ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು?

೪. ಹೂಕೋಸಿನ ಸಹೋದರರು ಯಾರು?

೫. ಹೂಕೋಸು ಯಾವ ರೋಗಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ?

೬. ಈರುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

೭. ತರಕಾರಿಗಳ ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶ ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ?

ಆ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಹೀರೇಕಾಯಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿತು?

೨. ಸೋರೆಕಾಯಿ ತನ್ನ ವಿಶೇಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿತು?

೩. ನುಗ್ಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು?

೪. ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ?

೫. ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಳದಿಂದ ಜನರಿಗಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು?

ಇ) ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು? ತಿಳಿಸಿರಿ.

೧. “ಗೋಬಿಮಂಚೂರಿ ಎಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಬಲು ಪ್ರೀತಿ ಅಲ್ಲವೇ”.

೨. ಏಕೆ! ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಿರಿ?

೩. ನಾನು ಮರದ ಮೇಲೆ ಇರುವವಳು.

೪. “ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ”.

ಈ) ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಆರೋಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ.

೨. ಹಸಿರು ತರಕಾರಿಗಳ ಸೇವನೆ.

ಉ) ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಬಣ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧) ಹಿರೇಕಾಯಿ	ಅ) ಹಳದಿ	_____
೨) ಮೂಲಂಗಿ	ಆ) ನೇರಳೆ	_____
೩) ಕ್ಯಾರೆಟ್	ಇ) ಹಸಿರು	_____
೪) ಟಮೋಟ	ಈ) ಬಿಳಿ	_____
೫) ಬೀಟ್ರುಟ್	ಉ) ಕೇಸರಿ	_____
೬) ನಿಂಬೆ	ಊ) ಕೆಂಪು	_____

ಊ) ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ರುಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧) ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ	ಅ) ಸಿಹಿ	_____
೨) ಮೂಲಂಗಿ	ಆ) ಹುಳಿ	_____
೩) ನಿಂಬೆ	ಇ) ಘಾಟು	_____
೪) ಟಮೋಟ	ಈ) ಕಹಿ	_____
೫) ಹಾಗಲಕಾಯಿ	ಉ) ಖಾರ	_____

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ದಿನಾಚರಣೆ	=	_____	+	_____
೨. ಒಂದೊಂದು	=	_____	+	_____
೩. ಖನಿಜಾಂಶ	=	_____	+	_____
೪. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ	=	_____	+	_____
೫. ಇರುಳುಗಣ್ಣು	=	_____	+	_____
೬. ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ	=	_____	+	_____
೭. ಬುರುಡೆಯಾಕಾರ	=	_____	+	_____

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಆರೋಗ್ಯ	X	_____	೨. ರುಚಿ	X	_____
೩. ರೋಗ	X	_____	೪. ನಿರ್ಗಮಿಸು	X	_____
೫. ಶುದ್ಧಿ	X	_____	೬. ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ	X	_____

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಕಲರವ	:	_____
೨. ಮೇಳ	:	_____
೩. ಭಿನ್ನವಿಸು	:	_____
೪. ಕಣಜ	:	_____

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ಊಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರಿ.
೨. ತರಕಾರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು, ತರಕಾರಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.
೩. ವಿವಿಧ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯಿರಿ.

* * * * *

ಬಂಡೆದ್ದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ

(ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ)

- ಡಾ. ನಿಂಗು ಸೊಲಗಿ

ಪಾಠ ಪ್ರವೇಶ : ಈಗಿನ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂಡರಗಿಯ ಭೀಮರಾಯನು ಬ್ರಿಟೀಷರ ನೌಕರನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದವನು. ಸುಮಾರು ೨೦-೨೨ ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಿಟೀಷರ ದುರಾಡಳಿತವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ ಈತನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಜನಪರ ಒಲವು ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿದ್ದು ಮುಂಡರಗಿ, ಕೊಪ್ಪಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜನಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ರೈತರ ಹಿತಚಿಂತಕನಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಕ್ರಮ, ಅಮಾನವೀಯ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿ, ಅವರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಚಿತ್ರಣ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತಗೊಂಡಿದೆ.

ದೃಶ್ಯ - ೧

(ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತದ ಹಿನ್ನೆಲೆ)

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: ಏನೀ ಅನಾಹುತ ರಾಯಚೂರ, ಧಾರವಾಡ ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳು, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಭೀಮರಾವ್-ಕೆಂಚನಗೌಡ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರೇನು?

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : ಸರ್, ನಮ್ಮ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಗಾರ್ಡ್ಸ್ ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕುಂ ಸಾಬ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿದ್ದು ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: ಮೇಜರ್ ಹ್ಯೂಜಿಸ್ ಈಗ ಸಮಯವೆಷ್ಟು?

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : Sir, it is 9.30 p.m. 30th May 1858 Sir.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: ಐ.ಸೀ. ನೀವೀಗ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವದಳದೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಲು ಅನುವಾಗಿ. ನಾಳೆ ೩೦ ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ೨೬ ಮೈಲಿ ದೂರವಿರುವ ಕೊಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : Yes Sir, But ನಮ್ಮ Soldiers ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಭೀಮರಾವ್ ಜೊತೆ ಹೇಗೆ Fight ಮಾಡುವುದು? ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಸರ್...

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: You'r Fool

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : No sir.... Yes Sir.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: ನಿಮಗೆ ಅದರ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ, ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸೂರಿನಿಂದ, ಹೈದರಾಬಾದಿನಿಂದ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮೀಷನರ್, ಲೆಫ್ಟಿನಂಟ್ ಟೇಲರ್, ಕರ್ನಾಟಿನಿಂದ ಅಶ್ವದಳದ ಬಾಬುರಾವ್ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ರುದರ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಲೀಡರ್‌ಶಿಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ ಲ್ಯಾಂಡರ್ಸ್ ಸೈನಿಕ ತುಕುಡಿ ಬರುತ್ತದೆ, ನೀವು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ.. Go, go ahead.

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : ರೈಟ್ ಸಾರ್, ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ಖಂಡಿತ ಜೀವಂತ ಹಿಡಿದು ತರುತ್ತೇವೆ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ: ಅವನು ಸಿಡಿಲು ಮರಿ..ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ಪರಿಣಿತನಾದ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದರೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನವರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಬಾಂಬುಗಳಂತೆ ಸ್ಫೋಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಗುಂಡೇಟಿನ ಗುರಿಕಾರ. Sharp Shooter. ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಹಿಡಿದು ತನ್ನಿ.

ಹ್ಯೂಜಿಸ್ : Yes sir, We are going to arrest him, Yes sir.

ದೃಶ್ಯ - ೨

(ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆ ಒಳಗಡೆ ಸೇನಾನಿಗಳ ಸಭೆ, ಹೊರಗೆ ಕೋಟೆ ಬುರುಜಿನ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರ ಸಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಕೆಲವು ಸೇನಾನಿಗಳು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.)

ಭೀಮರಾಯ : ಸೇನಾನಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು, ಬ್ರಿಟೀಷರನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿದು ಕೊಪ್ಪಳ ಕೋಟೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೆಲುವಿನ ಬಾವುಟ ಹಾರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಇದಿನ್ನೂ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಬ್ರಿಟೀಷರು ನಮ್ಮ ನಾಡು ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗುವವರೆಗೂ ಹೋರಾಡೋಣ, ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಿಂದ ಹೋರಾಡಲು ಸಜ್ಜಾಗಿರಿ.

ಕರಿಯಪ್ಪ : ನಾಳೆದಿವ್ವ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸೈನ್ಯ ಬರೂ ಸಾಧ್ಯತೆ ಐತಿ. ಬಹಳಷ್ಟು ಮದ್ದುಗುಂಡು ಇವತ್ತೂ ಬಳಕೆ ಆದ್ದು, ನಾಳೆ ಹ್ಯಾಂಗ್ರಿ ಧಣಿ.

ಕೆಂಚನಗೌಡ : ನನಗೂ ಅದೇ ಚಿಂತಾಗೃಹಿತಿ, ಇವತ್ತೂ ಬಲ್ಲಂಗ ಅವರ ಗುಂಡಿಗೆ ಪ್ರತಿಗುಂಡು ಹಾರ್ನಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳಿಸಿದೀವಿ.

ಭೀಮರಾಯ : ಚಿಂತಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನಾ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಏಳು ಸುತ್ತಿನಕ್ಕಾಟಿ ಒಳಗ ಅದೀವಿ. ಏನಾದ್ರೂ ತಂತ್ರ ಬಳಸಿ ಅವರ ಒಳಗ ಬರದಂಗ ನೋಡಕೋಬೇಕು. ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಎದಿ ಸೀಳಬೇಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನ್ನೋದು ದೇಹಿ ಅಂತ ಬೇಡಿದರ ಸಿಗುವ ವಸ್ತು ಅಲ್ಲ

ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದೀವಿ. ಬ್ರಿಟೀಷ್‌ರ ಗುಂಡಿಗೆ ಬಲಿ ಆದ್ರೂ ಸರಿ, ಛಲ ಬಿಡೋದು ಬ್ಯಾಡ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಗೊಂಡೇ ತೀರೋಣ.

ಕೆಂಚನಗೌಡ : ಆಯ್ತು ರಾಯರೆ... ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ತೆಗೆಯದಿರೋಣ ಹಿಂದಕ್ಕೆ.

(ತೆರೆ ಬೀಳುವುದು)

ದೃಶ್ಯ - ೩

(ಕೋಟೆಯ ಹೊರಭಾಗ. ಗಲಿಬಿಲಿ ಗದ್ದಲ . . . ಗುಂಡು ಸಿಡಿಸಿದ ಸದ್ದು)

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ : (ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ವಿಶೇಷ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಭೀಮರಾವ್ ಕೇಳು ಇನ್ನು ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದು. ಕೋಟೆಯನ್ನು Vacate ಮಾಡಿ surrender ಆಗದಿದ್ದರೆ ಗಂಭೀರ ಪರಿಣಾಮ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದೀತು ಎಚ್ಚರ!

ಭೀಮರಾಯ : ಹೆ ಹ್ಲೆ..ನಿಮ್ಮ ಗೊಡ್ಡ ಬೆದರಿಕೆಗೆಲ್ಲ ಬೆದರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ಭೀಮರಾವಗ. ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಏನಿದ್ದೂ ಈ ನೆಲದಿಂದ ಅಟ್ಟೋದೊಂದೇ. ಗೆದ್ದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸತ್ತರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ : ಭೀಮರಾವ್.. ನೀನು ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೀಯಾ. ನಿನ್ನ ಬಂಡಾಯದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಬಾ ಹೊರಗೆ ಕೋಟೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು. ಶರಣಾದ್ರೆ ನಿನಗೆ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ Treat ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭೀಮರಾಯ : ಏಯ್ ಪರಂಗಿ..ದೀಪ ಬೆಳಗೋದು ತನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇತರರಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗಲಿ ಅಂತ. ನಮ್ಮ ಹೋರಾಟ ನಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಈ ನಾಡಿನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ನಾವು ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯೋದಿಲ್ಲ. ದಾಸ್ಯದ ಅರಮನೆಗಿಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸೆರೆಮನೆಯೇ ಲೇಸು. ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದೂ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ. ಜೈ ಕನಕರಾಯ. ಜೈ ಮೃಡಗಿರೀಶ.....

- ಕೆಂಚನಗೌಡ :** ಜೈ ವೀರಭದ್ರ... ಜೈ ಮೃಡಗಿರೀಶ.... (ಗುಂಡಿನ ಕಾಳಗ, ಸೈನಿಕರು ಉರುಳಿ ಬೀಳುವರು, ಕೆಂಚನಗೌಡನಿಗೆ ಗುಂಡೇಟು ಬೀಳುವುದು.)
- ಕೆಂಚನಗೌಡ :** ಹಾ..... ಅಯ್ಯೋ!
- ಭೀಮರಾಯ :** ಕೆಂಚನಗೌಡ!!...
- ಕೆಂಚನಗೌಡ :** ಭೀಮರಾಯರ... ಈ ಪರಂಗಿ ಗುಂಡು ನನ್ನ ಎದಿಯಾಗ ಹೊಕ್ಕಿ, ಎದಿಯಾಗ ಹೊಕ್ಕು, ಲೇ.. ಪರಂಗಿ ಪಾಪಿಗಳೆ, ನಿಮ್ಮ.. ನಿಮ್ಮ ಎದೀ ಸೀಳದೇ ಬಿಡೊದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಭೀಮರಾಯ.. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹಠಾ ಹಠಾ ಹಠಾ..
- ಭೀಮರಾಯ :** ಕೆಂಚನಗೌಡ... (ದುಃಖ)
- ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ :** ಭೀಮರಾವ್ ..ಈಗಲಾದರು ಶರಣಾಗು ನಿನಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.
- ಭೀಮರಾಯ :** ಏನು! ..ನನಗ ಜೀವದಾನ ಮಾಡ್ತೀಯಾ? ಜೀವದಾನ.. ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳ್ಳ ಕೊಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಸುಮ್ಮನಿಡೊದಿಲ್ಲ. (ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುವನು)
- ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ :** Fire... Fire... (ಗುಂಡುಗಳ ಸುರಿಮಳೆ)
- ಭೀಮರಾಯ :** ಹಠಾ... ಪರಂಗಿ
- ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ :** ಹಠಾ... ಹಠಾ... ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯಗೆ ಗುಂಡು ಬಿತ್ತು. ಗೆಲವು ನಮ್ಮದೇ.
- ಭೀಮರಾಯ :** ಏ ... ಫರಂಗೀ ....ನಾನು ಸತ್ತರೂ ಈ ನೆಲದಾಗ ನಾವು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಡಿನಾಗ ಈ ಬಂಡಾಯದ ಕಹಳೆ ಮೊಳಗತಾನೇ ಇರುತ್ತೆ, ಈ ಜನ ನಿಮ್ಮ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗೋ ... ತನಕ ಹೋರಾಟ ನಡಿಸೇತೀರಾರ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಈ ನೆಲದಿಂದ ಓಡ್ಲಿ, ಭಾರತಮಾತೇನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಮಾಡೇ ಮಾಡ್ತಾರಾ, ಹಠಾ, ಹಠಾ, ಹಠಾ, ಜೈ ಮೃಡಗಿರೀಶ, ಜೈ ಕನಕರಾಯ, ಜೈ ಕನ್ನಡಾಂಬೆ, ಜೈ ಭಾರತಾಂಬೆ.

(ತೆರೆ ಬೀಳುವುದು)

* * * * *

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಡಾ. ನಿಂಗು ಸೊಲಗಿಯವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ನಿಂಬಪ್ಪ ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಸೊಲಗಿ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೌಜಗೇರಿಯವರಾದ ಇವರು 'ನಿಂಗು ಸೊಲಗಿ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತರು. ಇವರು ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 'ಕನಸಿನ ಬಾಲೆ', 'ಬಾಳಜ್ಯೋತಿ', 'ಕರುಳಿನ ಗೆಳೆಯ' ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು, 'ನಲಿಯುವ ಚಿಣ್ಣರು ನಾವು', 'ಮೂಡಣದ ಹಾಡುಗಳು' ಮುಂತಾದ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹೊರ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರು ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಧಾರವಾಡದ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ 'ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಾನುಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡ ಇವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ 'ಬಂಡೆದ್ದ ಮುಂಡರಗಿ ಭೀಮರಾಯ' ಕೃತಿಯ ಭಾಗದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

1. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅನಾಹುತ - ಆಕಸ್ಮಿಕ ಕೇಡು
ಅಶ್ವದಳ - ಕುದುರೆ ಸೇನೆ
ಗೊಡ್ಡು ಬೆದರಿಕೆ - ವ್ಯರ್ಥಗದರಿಕೆ
ತಂತ್ರ - ಉಪಾಯ
ದೇಹಿ - ದಯಪಾಲಿಸು; ಕೊಡು.
ಪರಿಣತ - ನುರಿತ; ತಿಳಿದವ; ಪಂಡಿತ.
ಬಗ್ಗುಬಡಿ - ಹತ್ತಿಕ್ಕು; ದಮನಮಾಡು.
ಶರಣಾಗು - ಮೊರೆಹೋಗು; ರಕ್ಷಣೆ.
ಹಿಮ್ಮುಖ - ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವುದು

ಅಟ್ಟೋದು - ಹೊರದೂಡುವುದು
ಕೆಚ್ಚಿದೆ - ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ; ಸಾಹಸಿ.
ಛಲ - ಹಟ
ದಾಸ್ಯ - ಗುಲಾಮಗಿರಿ; ಚಾಕರಿ.
ಪರಂಗಿ - ವಿದೇಶಿ; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದವನು.
ಬಂಡಾಯ - ದಂಗೆ; ಕ್ರಾಂತಿ.
ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ - ನಂಬಿಕೆ ದ್ರೋಹ
ಸಜ್ಜಾಗು - ಸಿದ್ಧನಾಗು
ಹೊಂಚುಹಾಕು - ಸಂಚುಹೂಡು

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

೧. ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ - ಯಾವುದೇ ಮುನ್ನೂಚನೆ ನೀಡದೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವುದು.

೨. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು - ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವುದು.
 ೩. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತರು - ಮೈಮರೆತು ಇರುವುದು.
 ೪. ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳು - ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಯಾವ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು?
 ೨. ಭೀಮರಾಯ ಎಂತಹ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾಗಿದ್ದನು?
 ೩. ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು?
 ೪. ಭೀಮರಾಯನ ಹೋರಾಟದ ಗುರಿ ಏನಾಗಿತ್ತು?
 ೫. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಶರಣಾಗಲು ಯಾವ ಆಮಿಷ ಒಡ್ಡಿದನು?

ಆ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಭೀಮರಾಯನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
 ೨. ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಾವುವು?
 ೩. ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದನು?
 ೪. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟನು?
 ೫. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶರಣಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಭೀಮರಾಯನು ಏನೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದನು?
 ೬. ಭೀಮರಾಯನು ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಏನೆಂದು ಬಂಡಾಯ ಸಾರಿದನು?

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ತಿಳಿಸಿರಿ.

೧. “ಅವನು ಗುಂಡೇಟಿನ ಗುರಿಕಾರ.”
 ೨. “ದಾಸ್ಯದ ಅರಮನೆಗಿಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸೆರೆಮನೆಯೇ ಲೇಸು.”

೩. “ಬ್ರಿಟೀಷರು ನಮ್ಮ ನಾಡ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗುವವರೆಗೂ ಹೋರಾಡೋಣ.”

೪. “ನಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸುಮ್ಮೆ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ!”

ಈ) ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಿ.

೧. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನ್ನೋದು _____ ಅಂತ ಬೇಡಿದರೆ ಸಿಗುವ ವಸ್ತು ಅಲ್ಲ.

೨. ದೀಪ ಬೆಳಗೋದು ಇತರರಿಗೆ _____ ಎಂದು.

೩. ಗೆದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸತ್ತರೆ _____

೪. ದಾಸ್ಯದ ಅರಮನೆಗಿಂತ _____ ಸೆರೆಮನೆಯೇ ಲೇಸು.

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಸುಲಭ	X _____	೨. ಗೆಲ್ಲು	X _____
೩. ಪ್ರಾರಂಭ	X _____	೪. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	X _____
೫. ಪರ	X _____	೬. ಹಿಂದಕ್ಕೆ	X _____

ಆ) ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾಹರಣೆ : ಕ್ಷಾಟಿ - ಕೋಟಿ

೧. ಐತಿ	- _____	೨. ಆದ್ವು	- _____
೩. ಆಗೈತಿ	- _____	೪. ಬರದಂಗ	- _____
೫. ಬ್ಯಾಡ	- _____	೬. ತಗೊಂಡೇ	- _____

IV. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

೧. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

೨. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

V. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ಕ್ರಿಯಾಪದ : ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವೇ “ಕ್ರಿಯಾಪದ”. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲ ರೂಪವೇ ‘ಧಾತು’. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೆರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೧. ಕಾವಲುಗಾರ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

೨. ಅಮ್ಮ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವಳು.

೩. ಬಂಡಾಯದ ಕಹಳೆ ಮೊಳಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಮಾಡುವಳು, ಮೊಳಗಿತ್ತು ಇವುಗಳು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು. ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪ ‘ಕಾಯು’. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡುವಳು ಎನ್ನುವ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪ ‘ಮಾಡು’. ಮೊಳಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲರೂಪ ‘ಮೊಳಗು’ ಇವುಗಳನ್ನು ಧಾತು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಧಾತು ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.

ಕ್ರಿಯಾಪದ

ಧಾತು

೧. ಮಾಡುತ್ತಾನೆ _____

೨. ಓಡುತ್ತದೆ _____

೩. ಹೋದಳು _____

೪. ತಿಂದನು _____

* * * * *

ಪದ್ಯ - ೧೭

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು (ಪದ್ಯ)

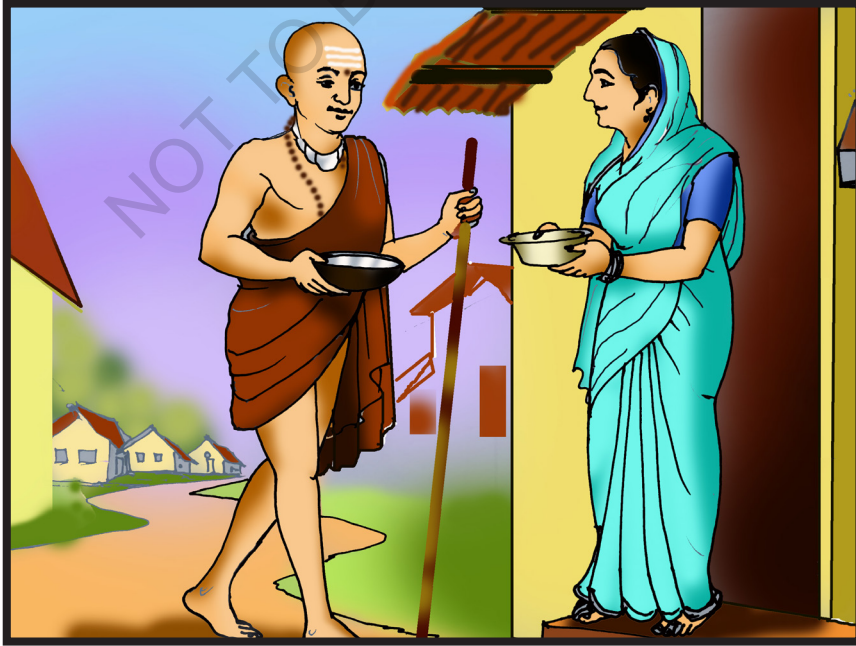

12C5S9
- ಸರ್ವಜ್ಞ

ಪದ್ಯ ಪ್ರವೇಶ : ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಗುರು ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಸುಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಹಗಲರುಳು ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು, ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹರ ತನ್ನೊಳಿದುರ್, ಗುರು ತೋರದೇ ತಿಳಿವುದೆ?
ಮರದೊಳಗೆ ಅಗ್ನಿ ಇರುತ್ತಿದುರ್ ತನ್ನ
ತಾನರಿಯಬೇಕೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ||

ಬಂಧುಗಳು ಆದವರು ಬಂದುಂಡು ಹೋಗುವರು
ಬಂಧನವ ಕಳೆಯಲರಿಯರು | ಗುರುವಿಂದ
ಬಂಧುಗಳು ಉಂಟೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಗುರುವಿಂದ ಬಂಧುಗಳು, ಗುರುವಿಂದ ದೈವಗಳು
ಗುರುವಿಂದಲಿಹುದು ಪುಣ್ಯವದು | ಜಗಕೆಲ್ಲ
ಗುರುವಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಸರ್ವಜ್ಞ||

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಎರಗಿದರೆ
ನರಸುರರು ಬಂದು ಸಿರಿಸುರಿದು| ಕೈಲಾಸ
ಕರತಲಾಮಲಕ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

– ಸರ್ವಜ್ಞ

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ :

ಸರ್ವಜ್ಞ ಕಾಲವನ್ನು ಅವನ ವಚನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫ ರಿಂದ ೧೬ ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವಿನ ಅವಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಹುಟ್ಟೂರು ಅಂಬಲೂರು. ಈಗಿನ ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಬ್ಬಲೂರು. ಈತನ ತಂದೆ ಬಸವರಸ, ತಾಯಿ ಮಾಳಿ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು ನೀತಿಪ್ರದವಾಗಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಅಂಕುಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಔಷಧಿಯಂತಿವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಆಡುವ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಉತ್ತಂಗಿ ಚನ್ನಪ್ಪನವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅರಿ - ತಿಳಿ

ಅಗ್ನಿ - ಬೆಂಕಿ

ಇಹುದು - ಇದೆ

ಕಳೆ - ನಾಶಮಾಡು

ತನ್ನೊಳಗಿದ್ದು - ತನ್ನ ಒಳಗೆ ಇರುವ

ದೈವ - ದೇವರು

ಪುಣ್ಯ - ಪವಿತ್ರ

ಬಂಧುಗಳು - ನೆಂಟರು; ಸಂಬಂಧಿಕರು.

ಮುಕ್ತಿ - ಬಿಡುಗಡೆ; ಮೋಕ್ಷ.

ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು

ಹಿರಿಯರು - ದೊಡ್ಡವರು

ಅರಿಯರು - ತಿಳಿಯರು

ಆಮಲಕ - ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ

ಎರಗು - ನಮಸ್ಕರಿಸು

ಜಗ - ಲೋಕ.

ತೋರದೆ - ಕಾಣದೆ

ನರ - ಮಾನವ

ಬಂಧನ - ಕಟ್ಟು; ಸೆರೆಮನೆ.

ಬಂಧನ - ಸೆರೆ

ಶಿರ - ತಲೆ

ಹರ - ಶಿವ; ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ; ದೈವೀಗುಣ.

ಸುರ - ದೇವತೆ

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

೧. ಮುಕ್ತಿ - ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು.
೨. ಕೈಲಾಸ - ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರು ನೆಲಸಿರುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಪರ್ವತ.
೩. ಕರತಲಾಮಲಕ - ಅಂಗೈ ಮೇಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೋಚರ.
೪. ಸಿರಿ - ಸಿರಿ ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು.
೫. ಪುಣ್ಯ - ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಫಲ.
೬. ತ್ರಿಪದಿ - ಮೂರು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ.

II. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಹರನನ್ನು ಯಾರು ತೋರುತ್ತಾರೆ?
೨. ಹರನು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ?
೩. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿಯುವುದು ಎಂದರೇನು?
೪. ಜಗಕೆ ಯಾರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ?
೫. ಗುರುವಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ ಏಕೆ?
೬. ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ನಮಿಸಬೇಕು?
೭. ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಯಾವುದು?

ಆ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

೧. ತನ್ನ ತಾನು ಅರಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು?
೨. ಬಂಧುಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ?
೩. ಗುರುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ?
೪. ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ?

III. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಂಧು : _____
೨. ಬಂಧನ : _____
೩. ಪುಣ್ಯ : _____
೪. ಮುಕ್ತಿ : _____
೫. ಸಿರಿ : _____
೬. ತಿಳಿವು : _____

ಆ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಂಧನ X _____ ೨. ಪುಣ್ಯ X _____
೩. ಹಿರಿಯ X _____ ೪. ಜ್ಞಾನಿ X _____

ಇ) ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:

೧. ಅರಿ - _____ ೨. ನರ - _____
೩. ಶಿರ - _____ ೪. ಕರ - _____
೫. ಜಗ - _____ ೬. ಬಂಧು - _____

ಈ) ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

೧. ಮರದೊಳಗೆ = _____ + _____
೨. ತಾನರಿಯ = _____ + _____
೩. ಬಂದುಂಡು = _____ + _____
೪. ಕಳೆಯಲಿರಿಯರು = _____ + _____

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ:

ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು : ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸೇರುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ವಿಭಕ್ತಿ	ಪ್ರತ್ಯಯ	ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ	ಪ್ರತ್ಯಯ	ನಾಮಪದ
ಪ್ರಥಮಾ	ಉ	ಮರ	ಉ	ಮರವು
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಅನ್ನು	ಮರ	ಅನ್ನು	ಮರವನ್ನು
ತೃತೀಯಾ	ಇಂದ	ಮರ	ಇಂದ	ಮರದಿಂದ
ಚತುರ್ಥೀ	ಗೆ, ಕ್ಕೆ, ಇಗೆ	ಮರ	ಗೆ, ಕ್ಕೆ, ಇಗೆ	ಮರಕ್ಕೆ
ಪಂಚಮೀ	ದೆಸೆಯಿಂದ	ಮರ	ದೆಸೆಯಿಂದ	ಮರದದೆಸೆಯಿಂದ
ಷಷ್ಠೀ	ಅ	ಮರ	ಅ	ಮರದ
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಲ್ಲಿ	ಮರ	ಅಲ್ಲಿ	ಮರದಲ್ಲಿ

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾದ ನದಿ, ರವಿ, ಮನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಖಾಲಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳು

ವಿಭಕ್ತಿ	ಪ್ರತ್ಯಯ	ನದಿ	ರವಿ	ಮನೆ
ಪ್ರಥಮಾ	ಉ	ನದಿಯು		
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಅನ್ನು			
ತೃತೀಯಾ	ಇಂದ			
ಚತುರ್ಥೀ	ಗೆ, ಕ್ಕೆ, ಇಗೆ		ರವಿಗೆ	
ಪಂಚಮೀ	ದೆಸೆಯಿಂದ			
ಷಷ್ಠೀ	ಅ			
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಲ್ಲಿ			ಮನೆಯಲ್ಲಿ

V. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

೧. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.
೨. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಇನ್ನಿತರ ತ್ರಿಪದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

* * * * *

ಭಾಗ - ೨

ಪೂರಕ ಓದು

೨. ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೊಂದು ಗುಡಿ (ಗದ್ಯ)

- ಚಿದ್ರ ಶಂಕರಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ

ಅರ್ಥಗಾರ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಗ್ರಾಮ, ಇದು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಗುಡಿ. ಊರ ಜನರ ದೈನಂದಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನದ ನಂತರವೇ. ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರದೊಂದಿಗೆ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಉಜ್ವಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಉರುಳು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೊದಲು ಅರ್ಥಗಾರ್ ಒಂದು ಕೊಂಪೆ. ಅನಕ್ಷರತೆಯ ತವರು ಹಾಗೂ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ರೇವಣಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರರ ಆಗಮನದಿಂದ ಕೊಂಪೆ ಸಂಪಿಗೆಯಾಯಿತು. ಜನರನ್ನು ತಿದ್ದಿದರು, ತೀಡಿದರು. ದುಡಿಯಲು ಶಕ್ತಿ ನೀಡಿದರು. ಕತ್ತಲಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಬೆಳಕು ತಂದರು. ಈ ಬಗೆಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧರು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಒಂದೇ ಎರಡೇ! ಗ್ರಾಮಸುಧಾರಣೆ, ಯುವಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಮಾನತೆ, ಮದ್ಯವ್ಯಸನಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಸನಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮ ಮಾದರಿ ಗ್ರಾಮವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ನ್ಯಾಯಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ್ಮಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಜನಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದರು.

ಈಗ ಊರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಮಾಸ್ತರಿಗೊಂದು ಗುಡಿ. ಮಾಸ್ತರರ ಆಳೆತ್ತರದ ಪ್ರತಿಮೆ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪೂಜೆ. ಅದಕ್ಕೊಬ್ಬ ಅರ್ಚಕ. ಈ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿಯಂದು ಭಾರಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾಸ್ತರರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಭಜನೆ, ಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. “ಊರವರು ನಾವು ಮಾಸ್ತರರ ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡ್ತೀವಿ. ಅವರನ್ನ ನಾವು ದೇವರಂತ ನಂಬಿವಿ” ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ಗುರುಬ್ರಹ್ಮ! ಗುರುವಿಷ್ಣು! ಗುರುದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರ” ಎಂಬ ಆರ್ಯೋಕ್ತಿ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸವಕಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಲ್ಲವೇ?

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

೧. ಅರ್ಥಗಾರ್ ಗ್ರಾಮವು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಹೇಗಿತ್ತು?
೨. ರೇವಣಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರರು ಅರ್ಥಗಾರ್ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು?
೩. ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಊರಿನ ಜನ ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ?
೪. ‘ನಾನು ಶಿಕ್ಷಕನಾದರೆ’ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

* * * * *

೪. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ (ಪದ್ಯ)

– ವಿ.ಜಿ. ಭಟ್ಟ

ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದೆನು ಕನಸಿನಲಿ
ಒಯ್ದಿತು ನನ್ನನ್ನು ಪಟ್ಟಿಹುಲಿ

ಸೊಂಡಿಲಿನಲಿ ತಣ್ಣೀರನು ತಂದು
ಆನೆಯು ಜಳಕವ ಮಾಡಿಸಿತು
ಮರಗಳು ನೀಡಿದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು
ಸಿಂಹವು ಊಡಿಸಿತು

ಹಂಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ
ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಡನು ಹಾಡಿ
ಮೊಲಗಳು ಕತೆಯನು ಹೇಳಿದವು
ನಿಮ್ಮೂರಿನ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಹೇಗೆಂದು
ನರಿಗಳು ಕೇಳಿದವು

ಗಾಳಿಯ ಹಾಕಿತು ನವಿಲಿನ ಹಿಂಡು
ಇದನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನಪ್ಪನು ಕಂಡು
ಕೈಯಲಿ ಭಡಿಯನು ಹಿಡಿದೇ ಬಂದು
‘ನನ್ನನು ಕೇಳದೆ ಯಾತಕೆ ಬಂದೆ?’

ಎಂದಬ್ಬರಿಸಲು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ
ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಓಡಿದವು
ದೂರದಿ ಗವಿಯಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು
ಅಪ್ಪನ ನೋಡಿದವು

ಬೆನ್ನಿಗೆ ಭಡಿಗಳು ಬೀಳಲು ಅಯ್ಯೋ
ಅಯ್ಯೋ ಎಂದತ್ತೆ
ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು-ಅಪ್ಪನು ಇಲ್ಲ!
ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲು ಆಗಲೆ ಇಲ್ಲ
ಎಂದೆಂದೂ ಮತ್ತೆ

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯು ಬಾಲಕನನ್ನು ಒಯ್ದಿತು?
೨. ಆನೆ, ಸಿಂಹಗಳು ಬಾಲಕನನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಚರಿಸಿದವು?
೩. ನರಿಗಳು ಬಾಲಕನನ್ನು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದವು?
೪. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೆದರಿದ್ದೇಕೆ?

* * * * *